

valors

Any V
Núm. 55
Desembre
2008
3 euros

valors.org

INTERNET, AMB EL BE SOTA EL BRAÇ. Aquesta imatge està presa en un cibercafé de Cusco, al Perú. Amb total normalitat, una noia de la zona rural es connecta a Internet amb un be sota el braç.

Amunt i avall

La globalització exporta els valors del Nord cap al Sud, sovint substituint-ne els autòctons, per bé que en alguns casos es tradueixen en millores socials molt necessàries. Importem nosaltres valors del Sud? Hauríem de fer-ho?

ARTICLES DE JORDI CUSSÓ, RAFAEL BUENO, JOAN SALICRÚ, JUDITH VIVES I MARIA SALICRÚ-MALTAS · ENTREVISTA A PACO DE HARO: 'LA TELE HA MENJAT EL COCÓ ALS AFRICANS'

FOTO: ANGELUS RIBAS

VALORANT L'ACTUALITAT

LES RELIGIONS DAVANT EL SEGLE XXI

JOAN HERNÁNDEZ, DIRECTOR DEL GRUP DE TREBALL ESTABLE DE RELIGIONS, ENS PARLA DEL CONGRÉS QUE SE CELEBRA A BARCELONA

FEM LA MALETA

HOLANDA:
CANALS
I BICICLETES
DE JOAQUIM AMARGANT

PENSAR LES NOVES TECNOLOGIES

EL FACEBOOK ARRASSA

PER MARC
DE SAN PEDRO

Tot just començar el dia ja pots
ajudar al Tercer Món

esmorzant amb productes de
Comerç Just:

café	galetes
mel	sucre
te	melmelades
confitures	xocolata
muesli	crema de cacau
reforçants	cacau en pols

i moltes altres coses a la
Xarxa de Comerç Just

Fundació Grup Tercer Món-Mataró

Centre de Cooperació i Solidaritat La Peixateria.

Carrer de Barcelona 50 (Mataró).

Tel./Fax 93.796.00.87.

Correu electrònic: botiga@gruftercermon-mataro.org

MONOGRÀFIC

Valors amunt i avall

Un número especial, aquest que teniu a les mans. Per començar no tractem un valor en concret sinó com el procés de globalització influeix en la transmissió de valors arreu del planeta. Constatem com amb la globalització els valors del Nord s'imposen als països del Sud i els perills i les oportunitats que això comporta. I ens preguntem també si hi ha recorregut a la inversa, és a dir, si els valors del Sud també poden anar cap al nord. Tres peces configuren el monogràfic: una entrevista a l'escolapi Paco de Haro sobre Àfrica, una reflexió de Rafael Bueno de la Casa d'Àsia sobre aquest continent i un reportatge de nostre company Joan Salicrú al Perú per analitzar un país clàssic d'Amèrica Llatina. Més enllà del monogràfic, destaca l'entrevista a Joan Hernández sobre el Congrés de les Religions que es fa aquest desembre a Barcelona i l'apunt sobre la xarxa Facebook que fa Marc de San Pedro. Una xarxa a la qual Valors acaba d'entrar, per cert. En el terreny presencial, de nou, el 24 de desembre a les set de la tarda i a la plaça Santa Anna de Mataró us convidem a participar dels 'Deu minuts de silenci per escoltar el Nadal', una activitat oberta a tothom on pretenem que cadascú, des de la seva intimitat, reflexioni sobre l'autèntic sentit del Nadal. Nosaltres només posem el silenci. ■

Maria Coll és codirectora de 'Valors'

ENTREVISTA

5 Religions al segle XXI

Joan Hernández, director executiu del Grup de Treball Estable de les Religions a Catalunya (GTER), parla del congrés que aquesta entitat celebra a mitjans de desembre a Barcelona.

LA FRASE

8 "El capitalisme s'ha suïcidat"

El filòsof i periodista Francesc Ponsa reflexiona sobre una

frase pronunciada per l'intel·lectual portuguès José Saramago recentment.

multimèdia

· Grup Facebook a Valors, una iniciativa dels nostres companys Ramon Bassas i Marc de San Pedro.

· Un nou bloc de la família Valors, el bloc de la secció de ciències, a l'altracaradelaciencia.bloc.cat.

valors REVISTA MENSUAL DE REFLEXIÓ I DIÀLEG
Pàgina web: <http://www.valors.org>

Número 55. Desembre 2008.

EDITA Associació Cultural Valors **DIRECCIÓ** Maria Coll i Joan Salicrú **CONSELL DE REDACCIÓ** Antoni Codina, Jordi Cussó, Dolors Fernández, Francesc Grané, Xavier Manté, Marta Masdeu, Eulàlia Puigderrajols i Marc de San Pedro **OPINIÓ** Antoni Codina **L'ALTRA CARA DE LA CIÈNCIA** Joan Basagaña, Laia Bassaganyes i Núria Radó **COL·LABORADORS** Francesc Amat, Joaquim Amargant, Joan Baron, Ramon Bassas, Albert Botta, Josep Àngel Colomé, Josep Maria Cusachs, Maria del Mar Galceran, Francesc Grané, Nicolau Guanyabens, Xavier Manté, Marta Masdeu, Albert Pera, Francesc Ponsa, Eulàlia Puigderrajols, Ramon Salicrú, Maria Salicrú-Maltas, Marc de San Pedro, Toni Rodón, Josep Maria Solà, Eulàlia Tort, Joaquim Trenchs i Judith Vives **HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO** Rafa Bueno, Marina G. Bufí i Jaume Calsapeu **DIBUIXOS** Àlex Valls i Javier García **EDICIÓ i CORRECCIÓ** Anna Olm **FOTOGRAFIA** Elena Gelabert i Laia Alonso **COMPAGINACIÓ** Joan Salicrú **IMPRESSIÓ** Impremta Prims **COMPTABILITAT** Engràcia Carlos **PUBLICITAT** Carme Itxart **DISTRIBUCIÓ** Raul García **ADREÇA** C/ Portal de Valldeix, 17 08301-Mataró Tel. 620.749.138 FAX 93.798.62.59 **ADREÇA ELECTRÒNICA** redaccio@valors.org **DIPÒSIT** LEGAL B-6206-2004

Publicació adherida a:

PASSANT REVISTA | Joan Salicrú

Quan ens cansarem d'Obama?

Espero francament equivocar-me, però predic que abans d'un any els índexs de popularitat del flamant president nordamericà, Barack Obama, hauran caigut en picat i la sensació de frescor i esperança que desprèn ara s'haurà esfumat. Voldria errar en la meva predicció i que a Obama li passés com a Lula al Brasil, on sis anys i mig després de l'accés de l'exsindicalista al poder, aquest ha arribat a una popularitat rècord del 64 per cent. Però no crec que sigui així i per això escric aquesta reflexió, curant-me en salut. I és que, al meu entendre, la societat líquida en què vivim mostra cada cop de forma més evident símptomes de comportar-se com a tal també en l'àmbit polític. Així, de la mateixa manera que les relacions amoroses es tornen fugaces, els compromisos vitals fugissers i el pensament volàtil, la nostra societat ha inventat la figura dels "polítics kleenex", d'un sol ús i curta durada: primer els descobreix i venera, en un tres i no res els encimbellà al capdamunt de les enquestes, els situa a primera línia de comandament i després de la flamarada inicial, quan veu que o no respon als desitjos o no ho fa amb prou rapidesa... se'n cansa i els llença, igual que fem amb la resta de productes que consumim en el dia a dia.

S'ha pogut veure amb Sarkozy a França, recentment. L'arribada de l'exministre de l'interior a l'Elisi va ser percebuda pels francesos i també pels europeus com una autèntica revolució. Sarkozy, un polític liberal i reformista, estava cridat a sacsejar fortament el país gal després de dos setenats somorts de Jacques Chirac, una situació similar a la que viu ara Obama. Però sis mesos després ja no en quedava pràcticament res, d'aquella il·lusió. Sarkozy era notícia, essencialment, pels seus afers matrimonials. Malgrat la seva hiperactivitat i les promeses de canvi, s'ha demostrat que no és un superheroi i que li serà molt difícil capgirar les inèrcies que poblen encara l'envellida França.

Tornem a Obama. Tot i que encara no ha pres possessió del càrrec, de facto ja exerceix com a president de la hiperpotència. I ha començat a prendre decisions, que és el que li pertoca, de manera que han arribat també les primeres decepcions. El canvi no és prou radical, diuen: Hillary Clinton com a secretària d'estat no representa el canvi de rumb pregonat. D'altra banda, comença un procés de deconstrucció del personatge: ara hi haurà, per exemple, qui s'adonarà que Obama també està a favor de la pena de mort. Que no ens haviem llegit les seves posicions sobre això? Serà un degoteig constant, però la decepció anirà en augment. De mica en mica quedarà clar que l'àmbit d'actuació d'Obama serà limitat i que no salvarà el món. Canviarà algunes coses, però ni la pau arribarà ràpidament a Palestina, l'Iraq o l'Afganistan ni la situació dels milions de persones que viuen en la pobresa als Estats Units millorarà d'un dia per l'altre. Potser tancarà ràpidament Guantánamo, però l'alt índex de violència en els barris marginals de les grans ciutats nordamericanes costarà molt de fer disminuir.

Per això dic que està escrit que Obama decebrà. La decisió, en tot cas, és nostra. Tinguem paciència, donem-li temps, deixem que posi els fonaments d'un nou esquema de relacions internacionals. Potser llavors sí que no ens decebrà. Donem una oportunitat, de veritat, a Barack Obama. ■

La societat líquida ha creat els "polítics kleenex": se'ls descobreix, se'ls escull... i quan no donen la resposta esperada se'ls llença

Joan Salicrú és codirector de 'Valors'
joansalicru@hotmail.com
joansalicru.blogspot.com

valorant l'actualitat

"Les religions han d'ajudar a construir juntes l'Europa del segle XXI"

Quin rol han de jugar les religions en el segle XXI?

Aquesta és una de les preguntes que el congrés que organitzem a Barcelona vol respondre: davant els reptes d'aquesta societat del segle XXI, quin és el paper que deuen o poden jugar les religions a l'espai públic europeu. Les religions són portadores d'una herència i d'una especificitat les quals li atorguen una responsabilitat pròpia en la construcció de l'Europa del segle XXI. I que només poden exercir des de la perspectiva d'un creixent diàleg i col·laboració comuna, no només entre elles, sinó també amb les institucions europees.

Es viu un moment dolç en l'àmbit de les religions amb Declaracions com la de Montserrat i altres trobades interreligioses? També hi ha xocs contradictoris: mentre Benet XVI sembla que s'acosta amb el món musulmà sembla que torni a xocar amb el judaisme...

Els esdeveniments d'aquest principi de segle XXI, com la globalització, estan produint un nou context europeu de relació, no només religiós, sinó també polític, econòmic i social. Però no hi ha un model a seguir, ni un camí traçat. La relació es va formant amb els encerts i els desencerts de les nostres decisions. Són aquestes decisions les que van creant nous paradigmes de relació. A casa nostra, tot i que comparat amb d'altres països anglosaxons en terme de temps és novell, el model de relació, de diàleg interreligiós, és un referent a tot a l'estat espanyol. En una societat a on les diferents tradicions religioses es troben en un mateix escenari, l'escenari quotidià del carrer, es veu necessari l'establiment de ponts de comunicació i d'enteniment. El GTER ha creat un nou paradigma de diàleg interreligiós, pioner a tot l'estat, on el vincle no és basat des de la

"A nivell espanyol, certament, Catalunya té una diversitat religiosa singular i interessant"

perspectiva teològica, ni de la pregària, sinó des de l'establiment de llaços de col·laboració i de treball comú pel bé de les comunitats i de la societat.

Catalunya, a nivell de Generalitat, està avançada a Espanya pel que fa a la gestió de la diversitat religiosa? En quin moment ens trobem? Què més hauria de fer el govern -també el central- per garantir la pràctica religiosa?

Actualment, una de les apostes de la Generalitat, amb l'Oficina d'Afers Religiosos, és el suport a totes les iniciatives interreligioses nascudes des de les pròpies comunitats que treballin per aquesta entesa amb el diferent. A nivell espanyol, certament, Catalunya té una diversitat religiosa singular i interessant. La proximitat amb Europa, les conversions i la immigració, són entre d'altres, fonts importants de diversitat religiosa que situen a Catalunya com un espai privilegiat. Però les religions no són un bloc monolític i la realitat religiosa no es pot explicar amb estereotips. Cal, sense por, que les administracions i la societat en general redescobreixi la visió de les religions, del que són i del que fan, i del treball conjunt que duen a terme com a part activa i compromesa amb la societat. ■

PERFIL

Del 10 al 12 de desembre té lloc a Barcelona el Congrés 'Les religions a Europa davant el segle XXI', promogut des del Grup de Treball Estable de les Religions, que dirigeix Joan Hernández. El GTER es defineix com "el diàleg interreligiós català basat en la pedagogia de l'acció, a partir del treball per la societat". Llicenciat en filologia Semítica i en Estudis de l'Àsia Oriental, Joan Hernández porta deu anys treballant en aquest camp: el 1998 va ser coautor del primer mapa religiós encarregat per l'Ajuntament de Barcelona. És director del GTER des des 2004.

J. S.

Una història que acaba bé

Ningú vol ser l'últim mort d'una guerra. William Henry Bonser Lamin, tampoc, però li ha anat de ben poc. Lamin s'ha fet famós tard, tant tard que ja era mort, i d'una manera que segur que no havia ni pogut imaginar.

Harry Lamin va néixer en un poblet a prop de Derbyshire (Anglaterra), l'agost de 1887. De la seva vida se'n sap be poc, a part dels noms dels seus familiars i que el 1917 va ser reclutat per a lluitar a la Primera Guerra Mundial. Enrolat en el regiment de Yorkshire i Lancashire, Lamin va lluitar primer al front del nord d'Europa i, després, va ser traslladat a Itàlia.

Gairebé un segle després, el seu nét, Bill Lamin, va "castigar" Harry a reviure noranta anys després la sang, l'absurditat i la pólvora de la Primera Guerra Mundial. Bill va trobar les cartes que el soldat ras Lamin enviava des del front a la família i les ha anat penjant a Internet (<http://wwar1.blogspot.com/>). Els escrits van des de descripcions de l'horror de la guerra fins a agraïments per les capses de galetes o paquets de tabac que li enviaven des d'Anglaterra.

Bill és professor d'informàtica, però segur que enmig de zeros i uns hi té una ànima de guionista de telenovel·les. En lloc de penjar les cartes del seu avi a la xarxa sols com un element de valor documental, va tenir la pensada d'anar-ne dosificant la publicació. Les cartes que l'enyorat soldat Lamin enviava a Ikeston apareixien al bloc noranta anys més tard. Així, el 7 de febrer de 2007 va aparèixer la primera carta que Harry va enviar des del front, el 7 de febrer de 1917, a la seva germana Kate.

Més de vint mil persones han anat seguint les peripècies de Harry Lamin durant aquests anys, enganxats per saber el final d'una història que feia dècades que s'havia acabat. Les cartes de Harry han reviscolat l'interès per la Gran Guerra (més que molts homenatges solemnes de polítics enganxats a una bandera): cada nova carta ajudava a comprendre el dia a dia dels soldats britànics. I cada silenci feia reviure l'angoixa de la família Lamin esperant notícies del front.

L'11 de novembre de 1918 el govern alemany signava l'armistici: la guerra s'havia acabat. L'11 de novembre de 2008, una nota de Bill Lamin confirmava que, després de vint-i-un mesos al front, el seu avi Harry havia arribat a casa (noranta anys enrere) sa i estalvi. ■

Ramon Radó és periodista

"El 7 de febrer de 2007 va aparèixer la primera carta que Harry va enviar des del front, el 7 de febrer de 1917"

L'ACCIÓ | Eulàlia Tort

Tossudes

En aquesta ocasió, voldria dedicar aquestes línies als tossuts de mena. I és que vivim rodejats. Només un exemple: des que érem petits, l'arribada de l'octubre era sinònim de la festa de la tardor amb la castanyera com element central. Encara avui, hem vist algunes dones que coïen castanyes i moniatos al centre de la ciutat en contra del pronòstic que augurava el final d'aquesta dolça tradició en benefici dels Starbucks o els "lounge clubs" (i és que ara no se li acut a ningú anar a un bar i demanar una cervesa sinó que toca asseure's en taburets de disseny i beure un mojito al lloc més *cool* de la ciutat).

Però tornant a la castanyera, segurament ja no pren castanyes de la muntanya per portar-les a la plaça de la ciutat, com diu la cançó, sinó que a més de les castanyes i boniatos que ha comprat a Mercabarna, ven xiclets, coca-cola i llamina-

dures. En definitiva, fa el mateix que els grans holdings empresarials. Diversifica per aconseguir sobreviure. Ara bé, en cap moment ha deixat de banda allò que la converteix en protagonista: la venda de castanyes durant la tardor.

Veient-les a elles, me n'adono que ser tossut no és dolent com sovint ens han dit. Ser tossut és un exercici de perseverància i constància, de defensa de les pròpies conviccions. Evidentment, cal saber cedir quan és necessari -o el que és el mateix, vendre xiclets i, a més, de tots els gustos- però considerant-ho bé, la virtut se'm dibuixa més com una virtut que un defecte. *Quien la sigue la consigue*, que diuen els castellans! Així que, no ens desanimem, i perseverem. Si mai ens diuen que som tossuts, sempre ens quedarà la castanyera... ■

Eulàlia Tort és periodista / eulalia.tort@gmail.com

ESCALA DE VALORS | Francesc Grané

L'espiritualitat del capitalisme

Aquell any a l'escola ens havien mentalitzat que molts nens no tenien res. Per això vaig demanar insistentment als pares que els Reis no em portessin res, que ho donessin als qui no tenien. Ells, evidentment, no em van fer cas i els Reis van ser generosos. Havia d'aprendre que no hi ha res pitjor que la rigidesa dels principis, que la vida és feta de flexibilitats.

Avui, el panorama ha canviat: "Els nens tenen massa regals. Les festes de Nadal són l'apoteosi del consum". Són frases que se senten en ambients que se suposen crítics. La retòrica contra el consumisme és ja un tòpic. Tant característic com que la societat necessita aquests espais retòrics de consens ho és el fet que, més enllà de la retòrica, hi ha ben poques pràctiques socials alternatives. Avui, l'espai públic és un espai on la llibertat d'expressió, la protesta, la queixa i la ironia institucionalitzada permeten que res sigui d'una altra manera. *Polònia* n'és el paradigma: parlem i riem de tot sense provocar cap canvi. Riem de qui no té poder sobre la vida real de la gent, per exemple l'Església, però no de La Caixa, de les decisions que afecten la vida dels catalans: als preus dels peatges, l'aigua, la llum, l'obra pública, les seves relacions amb el poder institucional... Estem davant societats opaques. No sabem qui són els actors ni el perquè de les decisions.

Nadal ens posa en contacte amb la fonamentació íntima del capitalisme, aquella que ens fa entendre que el seu triomf no cal buscar-lo en les manipulacions d'un poder anònim. Perquè el capitalisme és l'expressió d'un tarannà arrelat en la condició humana: la incapacitat per allunyar-se del propi desig, de posar-li fre. Per Nadal els nens reben muntanyes de regals no per la seva "avidesa recaptòria" sinó per la incapacitat dels adults de poder posar-se fre. No regalem pels nens, sinó per a nosaltres mateixos. Regalem per a satisfer el nostre desig. Un desig de moltes menes, polièdric, on es barreja generositat amb exhibicionisme, on apareix la pròpia infantesa i la fantasia del què haguéssim volgut ser. Un desig complex. Però desig, tanmateix. I com a tal desig, ho diu Freud, cec. Cec. Perquè el desig no té ulls, ni raó, ni objectiu. Li falta intel·ligència. Li falta pensament. Nadal, en aquest sentit, una certa apologia de l'antipensament. Què és el què ens caldria pensar? Que la única forma per on és possible créixer és posant límits a la voracitat del desig. Que l'excés és el mateix que el no-res. I així com un excés de informació és nul·la informació, un excés d'objectes és ens aboca a la seva relativització. Que en el límit hi ha la única possibilitat per a gaudir, pel plaer de valorar el que tenim, pel plaer de jugar.

Pares i mare, tiets i tietes, avis i iaies... es veuen abocats a la cadena cega dels regals, sense que ningú formuli la necessitat de la contenció dels desigs. Vivim en una societat que permanentment necessita ejacular. Ejacular diners, regals. L'apologia del preservatiu és l'apologia d'una societat que rebutja la utilització del pensament per encaminar el propi destí, la pròpia vida. És l'esperit del capitalisme: els desitjos, nobles, bons, confosos i complexos, tots barrejats, sense la més mínima espurna de intel·ligència, de discerniment, d'ordenació ni contenció. "Compra'm, el meu desig ho necessita!. Regala'm a aquell nen que no ho necessita". Regalem per a nosaltres, no pels infants. Regalem, en part, per egoisme, per satisfer el nostre desig. Després hi afegim retòrica i malparlem del consum, del capitalisme.

Tocqueville va plantejar la doctrina de l'egoisme com a punt de partida per a una filosofia de la societat – seria la traducció de la noció del pecat del cristianisme. Deia: "La doctrina de l'interès ben entès em sembla la doctrina filosòfica més adequada a les necessitats dels homes de la nostra època. No crec que hi hagi més egoisme entre nosaltres que a Amèrica. La única diferència és que a Amèrica l'egoisme és un egoisme cultivat. Aquí no. Tot americà sacrifica part dels seus interessos particulars per salvar la resta. Nosaltres volem conservar-ho tot, i amb freqüència se'ns escapa". Atrevir-se a formular els mòbils pels quals es mouen les persones pot resultar desagradable, però ens porta a una visió molt més real de la conducta humana: "Si la doctrina de l'interès ben entès arribés a dominar el món moral les virtuts extraordinàries serien molt rares. Però també serien menys comunes les depravacions més barroeres. Allò útil mai no és deshonest". ■

Francesc Grané és professor de la URL i director d'Eulogos Media / fgane@ono.com

Un excés d'objectes
ens aboca a la
relativització de tots i
cadascun dels objectes

"El capitalisme s'ha suicidat"

José Saramago, intel·lectual portuguès
(*Público*, 20/11)

José Saramago no és només un escriptor. No és només un *bestseller*. No és un Premi Nobel més. Saramago és un intel·lectual compromès amb la vida, la literatura i la humanitat. És comunista. No se n'amaga. Fins i tot, va concórrer a unes eleccions al Parlament Europeu amb el Partit Comunista Portuguès. Saramago és compromís. Amb 86 anys i convallescent de dues pneumònies, no es resigna: continua viatjant arreu del planeta defensant les seves conviccions. Una d'elles és el convenciment que el capitalisme és un mal sistema i l'origen de les desigualtats socials.

D'acord amb això, l'escriptor portuguès considera que el poder polític real és l'econòmic. Les grans superfícies comercials són els temples del consum i l'escenari d'una nova civilització del capitalisme global, caracteritzat per un coneixement superficial, aparent i poc humanista. Saramago defensa que si durant la modernitat es buscava instaurar un nou model de societat basat en la raó i sota el paradigma de la llei, el capitalisme postmodern trasllada aquest paradigma a la dictadura del Mercat.

De la mateixa manera, l'economista i premi Nobel d'Economia 2001, Joseph E. Stiglitz, considera que el descontent amb la globalització rau en el predomini d'una visió concreta de l'economia, la del "fonamentalisme del Mercat", que s'imposa sobre les altres visions, amb conseqüències nefastes.

Així, doncs, Saramago considera que una societat guiada únicament per la mà invisible del Mercat no solament és imper-

fecta, sinó també iniqua i promou, únicament, un sistema basat en les teories econòmiques del *laissez-faire* i en la cultura del consumisme. En aquest context, el titular de l'entrevista és una afirmació d'essència marxista. Concretament, es refereix al concepte de l'"autodestrucció del capitalisme"; que defensa que el mode de producció capitalista no té una direcció racional. Segons Saramago, les "hipoteques brossa" han estat el primer símptoma de descomposició del sistema i han sorprès, fins i tot, els deixebles de la idea peregrina de la *fi de la història* de Fukuyama.

En més d'una ocasió, l'escriptor portuguès ha manifestat que el capitalisme podria esfondrar-se com en el seu dia ho va fer l'Imperi Romà. Segons Saramago, creure que el capitalisme és definitiu, equival a creure que alguna cosa ho és. Fa pocs dies hem pogut veure com els líders mundials es reunien a Washington per "refundar" el capitalisme i extreien una conclusió molt clara: intervenir més per supervisar les operacions financeres. Això serà possible? En aquest punt, Saramago és pessimista. Mentre no s'acabi amb els paradisos fiscals o es comenci a aplicar la "taxa Tobin", la cimera del G-20 serà una capa de pintura. I què proposa? Doncs, senzillament, tornar a l'ètica.

En relació amb aquesta idea, el darrer número de la revista *El Ciervo* titulat *La economia nos supera* és molt recomanable. Un dels textos inclou aquesta reflexió: "les empreses impulsades per la consciència social, poden ser unes competidores formidables d'aquelles altres, basades en la cobdícia". El G-20 podrà crear més mecanismes de control; però nosaltres podem ser impulsors de l'economia ètica. Possiblement, aquesta sigui la via de la veritable refundació. ■

Francesc Ponsa és filòsof i periodista
ponsa_f@hotmail.com

Si s'acaba amb els paradisos
fiscals o s'aplica la "taxa
Tobin", la cimera del G-20
serà una capa de pintura

valors cada mes el pots trobar a...

A Mataró:

- Centre de Solidaritat La Peixateria.
- Llibreria Márquez (C/Argentona).
- Llibreria Márquez (Muralla Sant Llorenç).
- Llibreria Robafaves. (C/ Nou)
- Llibreria Mas (Pl. Cuba).
- Llibreria de l'Hospital de Mataró.

· Esglésies de Sant Josep, Santa Anna, Sant Pau, Sagrada Família, Montserrat, Esperança i Maria Auxiliadora.

A la resta del Maresme:

- Llibreria Proa. Premià de Mar.
- Església de Premià de Mar, Vilassar de

Mar, Vilassar de Dalt, Llavanes i Caldes d'Estrac.

A Barcelona:

- Llibreria Claret (C/Roger de Llúria).
- Parròquia Sant Ramon Nonat.

A Solsona:

- Llibreria Pellicer.

LA PORTA OBERTA | Maria del Mar Galceran

Esperant la mort

Deuria tenir uns setanta i pico d'anys. Restava ajagut a terra, en posició fetal, amb algunes peces de roba força envellides i els peus nus. Feia fred. Érem a l'Atlas marroquí, a uns tres mil metres d'alçada. Ens acostarem preocupats.

- "Perdoni, es troba bé? Per què és aquí a terra, fora la tenda?". Se'ns va quedar mirant fonament, com aquell qui no entén el perquè de la pregunta.

Finalment ens va dir pausadament: - "Estic esperant la mort".

Ens vàrem quedar trasbalsats. Aquell home malalt era allà a terra, com si restés mig abandonat, esperant que el bon Déu el vingués a buscar. No va trigar gaire en sortir un familiar de la tenda i explicar-nos que a aquell avi berber ja li havia arribat la seva hora i que, per tant, res es podia fer llevat d'esperar a que la mort no trigués gaire en endur-se'l per evitar-li més patiment.

"Et guanyaràs el pa amb la suor del teu front fins que tornis a la terra d'on vas ser tret: perquè ets pols, i a la pols tornaràs" (Gn3, 19). Per això restava allà, ajagut sobre el sòl.

Després cavarien un solc a terra per enterrar-lo i posarien a sobre una petita pedra vertical amb la data i el seu nom.

Nosaltres, en canvi, hem desnaturalitzat i mercantilitzat la mort *in extremis*. És evident que els avenços tècnics i científics han afavorit considerablement el nostre benestar. De fet, aquell avi berber no deuria tenir més remei que restar ajagut en aquell indret perdut de l'Atlas, atès que l'hospital o l'ambulatori més proper estava a centenars de quilòmetres de distància, però potser en les nostres societats modernes i avançades on l'autodeterminació i autosuficiència han esdevingut valors absoluts, ens creiem també sovint amos i senyors exclusius de la vida i amb la capacitat d'intervenir-la en totes direccions, fins i tot en aquelles on l'acarnissament terapèutic per allargar artificialment la vida podríem dir que arriba a extrems èticament qüestionables.

D'altra banda és realment impressionant com es pot arribar a fer tant de negoci d'un moment tant transcendent, vital i dolorós com la mort. La indústria de la mort s'ha arribat a sofisticar de tal manera que sembla que únicament les classes benestants poden costejar-se les despeses que representa un enterrament dins els marges de la convencionalitat.

Es multipliquen cada vegada més els serveis, les empreses i els professionals que s'especialitzen en aquesta etapa final de l'existència terrenal i que, com bé deia l'Illich, deshabiliten i incapaciten totalment als familiars i amics que han de passar pel dol de la pèrdua. Així ho expressen els Serveis Funeraris en els seus catàlegs de serveis: miri, vostè ara no està en condicions de pensar res perquè ho està passant molt malament. Vostè necessita un professional, bé, necessita diferents professionals, per tant, no es preocupi que ja pensarem i actuarem nosaltres per vostè. Des de cròniques periodístiques i videogràfiques de la vida del difunt, servei d'atenció psicològica per a l'acompanyament del dol, organització de cerimònies laiques o de qualsevol confessió, servei d'assessoria per a la gestió dels tràmits, cotxes d'acompanyament de luxe, catàlegs de fèretres de tot tipus i qualitats, i un llarg etcètera de productes i serveis que van incapacitant-nos i engrandint el negoci de la mort.

Sí, reconec que vaig sentir una profunda compassió per aquell home moribund de l'Atlas, però ara penso que, si és que ens pot veure des d'allà on es pugui trobar, potser serà ell qui sentirà una profunda compassió de nosaltres. Tant de bo que la nostra mort pugui ser el pas a una millor existència, perquè aquesta, la terrenal, tal i com l'hem muntada, no pot ser que sigui la veritable. ■

Es multipliquen els serveis especialitzats en aquesta etapa final de l'existència terrenal

Maria del Mar Galceran és professora
margalceran@telefonica.net

CONTRAVALORS | Xavier Manté

Els suïssos deien que no érem de fiar

La Banca Ètica Oikocredit es va crear per proveir les esglésies i altres organitzacions solidàries d'un instrument que garantís unes inversions clares, adreçades a beneficiar els més pobres ja que els joves més compromesos no acceptaven que els diners es guardessin o s'invertissin en els bancs comercials existents. Era l'any 1974 i quan Oikocredit volia començar la seva activitat, va pensar constituir-se a Ginebra, la capital del diner i de la banca, però el projecte es va haver de portar a terme als Països Baixos, ja que les autoritats bancàries de Suïssa van denegar el permís per establir a Ginebra la base d'aquesta nova organització, per por que el concepte «d'invertir en els pobres» pogués afectar la reputació de la sòlida banca suïssa. Deixar diners als pobres, sense ingressos fíxes, sense feina fixa i sense propietats, per ells era una contradicció amb l'idea de banc seriós. Per principi no era de fiar.

I què passa ara amb tot aquest terrabastall de bancs i fons d'inversió de prestigi i de fiar que se'n van a l'aigua i que s'han ensorrat estrepitosament? Doncs això, que els que hi van invertir refiant-se de savis assessors financers, estan perdent bous i esquelles. Aquests bancs i fons d'inversió van deixar els diners sense uns mínims d'ètica i de prudència buscant exclusivament enriquir-se i engreixar els resultats de l'empresa i els que hi anaren a buscar hipoteques i prestems tenien

també aquesta mateixa idea, fer diners ràpidament. Els resultats els veiem cada dia al diari.

I què passa amb les inversions fetes a Oikocredit? Doncs res, no passa res. Tots els, i sobretot, totes les pobres que han demanat un microcrèdit per començar una iniciativa comercial o industrial han demostrat que són clients dignes de crèdit i de respecte i han anat retornant els préstecs puntualment. En els últims cinc anys, els incobrables no han arribat al dos per cent dels préstecs concedits. Per tant, cap dels petits i grans inversors d'Oikocredit ha patit el més lleuger contratemps ni en el seu capital ni en la remuneració de final d'any. I per què passa això? Doncs perquè tot aquest moviment de caler no és ni especulatiu ni es mou per la llei del màxim benefici amb el mínim temps possible. Els mòbils són el facilitar capital als qui el banc no els hi deixaria mai, avaluar la seva capacitat de retorn del préstec, assessorar-los en les seves iniciatives i fer-ne el seu seguiment. En el fons, el que es fa, és posar el capital al servei de les persones, i especialment, de les persones més necessitades i no el capital al servei del capital de les grans corporacions.

I a Suïssa ens deien que no érem de fiar ... Segur que ara deuen córrer darrera d'alguns honorables que eren de molt fiar. ■

Xavier Manté és enginyer
x.mante@telefonica.net

FORA D'ÒRBITA | Francesc Amat

Triomf esperançat

La victòria de Barack Obama a les eleccions nordamericanes és un fita històrica des de molts punts de vista. El més immediat és que per primera vegada un ciutadà negre serà president dels Estats Units. Aquest no és un fet irrellevant i al cap i a la fi posa de manifest la riquesa i diversitat del país. La victòria també és important des del punt de vista econòmic: molt probablement significarà un cert canvi de rumb en la política econòmica. El model neoliberal és ara obertament qüestionat per polítiques de tall més keynesià, per exemple amb la injecció de més despesa a l'esquifida sanitat pública nordamericana. Tot i que és evident que Obama no podrà satisfer totes les expectatives generades -i de fet els sectors més progressistes del partit demòcrata ja han criticat els primers nomenaments-. De fet és cert que l'equip econòmic d'Obama és continuista respecte al de Bill Clinton. Però la victòria d'Obama té un significat encara més especial des del punt de vista purament polític: ha estat el triomf de l'esperança de canvi. Les reticències inicials a una possible retòrica buida de contingut han estat superades per una audàcia política

sense precedents. La paraula i el compromís polític d'Obama, reflectits en el magnífic discurs a Chicago la mateixa nit electoral, han aconseguit aglutinar tantíssims ciutadans amb sensibilitats diverses. I aquest triomf, que en si mateix és un triomf col·lectiu, depassa la pròpia figura d'Obama. Ell ha estat el catalitzador d'aquest canvi, amb una retòrica formidable i una domini del *tempo* polític envejable. Però l'excel·lent campanya d'Obama és una fita com poques, amb milers de voluntaris que van aturar les seves ocupacions habituals per implicar-s'hi a fons. El que Obama ha aconseguit és mobilitzar les il·lusions i el sentit de responsabilitat col·lectiva de molts ciutadans recuperant l'ideal de Kennedy -"pregunta't què és el que pots fer tu per al teu país"- . Obama ha apel·lat a la responsabilitat per construir un projecte comú i els ciutadans li han donat la victòria. D'aquesta manera s'ha produït una aproximació entre el lideratge polític i el sentir de bona part de la ciutadania, demostrant que el distanciament entre polítics i ciutadans no és irreversible. Aquesta és probablement una de les lliçons més importants del passat 4 de novembre. Algunes decepcions seran inevitables, però només el comprovar que el compromís de canvi és assumit i correspost és ja de per si un triomf. ■

Francesc Amat és economista i investigador
famat@mail.march.es / cescamat.blogspot.com

Jaume Calsapeu

Salvar la creació

El Nadal, en temps de crisi, es regenera amb llumetes de colors i aparadors rutilants. Algú dirà que la incursió en aquest paisatge tan alegre i complaent aporta ben poca cosa a l'esperit, que el Nadal incuba el bacil consumista i altres malalties urbanes amb un alt índex de contagi, que tot plegat desvirtua valors que van desapareixent... Però costa imaginar-se un Nadal pansit, sense additius de festa, i accepto amb normalitat els costums establerts a la botiga global, sobretot pel sediment popular tan ric que, encara avui, solda les tradicions adquirides. La molsa del pessebre, la màgia del tió, la missa del gall, els cànctics de nades, l'apat abundant, la llarga sobretaula, i tots els nutrients emocionals que, com els versos, provoquen la muda sensitiva a la pell i els cors de la família extensa...

Serà potser pel seu final -...*Jesús ja serà nat. Ens mirarà un moment a l'hora de les postres i després de mirar-nos es posarà a plorar*- que m'inquieta des de ben petit aquest Nadal amarg de Salvat Papasseit, el poema del fred a la nit i la simbomba fosca, el del carro dels apis que l'empedrat recolza, que em revé cada any com una consigna sobre la condició humana.

També penso ara, en la condició humana, havent llegit el crit d'alerta, la magistral lliçó de saviesa i pedagogia d'Edward O. Wilson, el biòleg nord-americà que rebé el Premi Internacional Catalunya 2007. En la seva obra *La Creació. Una crida per salvar la vida a la Terra*, publicada per Empúries, es pregunta com és possible, ara com ara, que tantes persones intel·ligents es mantinguin passives davant l'extinció de les espècies i l'empobriment progressiu dels ecosistemes terrestres.

“Si la transformació de l'hàbitat i d'altres activitats humanes destructives continuen al ritme actual, la meitat de les espècies animals i vegetals de la Terra hauran desaparegut o estaran destinades a fer-ho al final d'aquest segle”, adverteix E.O. Wilson. La quarta part passarà a estar en aquesta situació durant la pròxima meitat de segle, només com a resultat del canvi climàtic.

El biòleg d'Alabama, inventor del concepte de biodiversitat, assegura en el seu llibre, d'obligada lectura, que la Terra no pot mantenir més aquest estat de saqueig. Des de la seva posició d'humanista laic, fa una reflexió molt profunda i entenedora i adreça les seves impressions a un pastor baptista del sud.

El seu pensament passa per la imperiosa necessitat d'establir un pacte entre la religió i la ciència, que no acostumen a posar-se mai d'acord sobre l'origen i la percepció de la vida. Si es poguessin unir sobre la base comuna de la conservació biològica, amb preceptes morals que compartissin persones de totes les creences i amb l'objectiu comú de protegir la bellesa de la Creació i la varietat de formes de vida, el problema es resoldria aviat, manifesta E.O. Wilson. La defensa de la Natura és un valor universal. L'*Homo sapiens*, el rei de la Creació, el gran depredador, encara ha d'aprendre a apreciar totes les formes de vida i no únicament la seva. Una bona reflexió per aquest Nadal. ■

El pensament de Wilson passa per la necessitat d'establir un pacte entre la religió i la ciència

Jaume Calsapeu i Cantó és periodista

La globalització econòmica també comporta una globalització dels valors. Amb les relacions comercials, els intercanvis culturals, els moviments poblacionals del Nord al Sud, d'Orient a Occident i viceversa, també viatgen els valors. És positiu o negatiu aquest trànsit de valors? Això és el que intenta respondre aquest monogràfic.

LA TELE, AL CARRER. En moltes petites poblacions del Perú, tenen una manera, al Perú el consum de televisió continua sent una activitat

Valors amun

Veure un televisor a casa és un luxe, com ho era a casa nostra als anys seixanta del segle XX. D'aquesta manera es fa al carrer i en comunitat.

t i avall

Un mural de valors

Jordi Cussó

Jordi Cussó, llicenciat en economia, és actualment rector de la parròquia de Crist Redemptor de Barcelona. És president de l'associació cultural Valors, l'entitat que edita la revista *Valors*, i també director de la Universitas Albertiana i l'àmbit Maria Corral.

La globalització ha arrodonit la terra i ens ha portat fins a casa les cosmovisions que fins ara ens resultaven llunyanes en l'espai i en el temps

De jovenets llegíem els còmics d'Astèrix i Obelix, on sovint hi destacava una expressió que repetia el més gros dels personatges: "Estan bojós aquests romans". Aquells gals, tancats a la seva vila, protegits per una poció màgica, eren incapaços d'entendre, no només als romans, els seus suposats enemics, sinó a la majoria de pobles que visitaven a cada una de les seves aventures. Ells vivien contents amb els seus hàbits i costums al marge del que esdevenia a la resta del món.

La majoria de nosaltres hem crescut convençuts, com aquell petit poble de gals, que la nostra escala de valors era la més adequada per assolir qualsevol fita personal i social. Tant és així, que a allà on anàvem procuràvem exportar la nostra manera de viure, les nostres cosmovisions i creences. Estàvem convençuts, i seguim estant-ho, que no és possible viure sense els esquemes i valors referencials dels pobles occidentals.

Però el pas del temps i sobretot els viatges a d'altres països i cultures ens han ajudat a veure que les coses acostumen a ser diferents a com nosaltres les imaginàvem. Avui tots sabem que es poden construir societats amb unes altres escales de valors, i hem arribat a la conclusió que no existeix un món de valors ideal i perfecta a qui tothom s'ha d'adaptar i sotmetre si vol viure amb dignitat. El que hi ha són pobles i persones que volen viure amb dignitat i per això utilitzen l'eina dels valors, la majoria heretats dels avantpassats i oberts a d'altres visions que s'hi puguin anar integrant. Adonar-se d'això ha canviat les nostres perspectives i ens ha obert a una mentalitat diferent. La vida no consisteix en copiar un quadre que d'altres han pintat, si no en pintar un gran mural, on hi podem anar recollint tots els elements que en el decurs de la vida anem experimentant com a bons i que ens ajuden a créixer com a persones i com a societat.

Això no vol insinuar que els valors siguin relatius o que siguin de caire líquid, com ens recorden alguns autors dels nostres dies. Són més universals i sòlids del que sabem entreveure. Partim d'uns traços que són comuns a tots els éssers humans i després cadascú va acolorint el mural segons la realitat que li toca viure. Això dóna una pluralitat d'imatges que enriqueix el nostre món i ens ajuda a viure en un univers molt divers, però tremendament comú perquè està constituït per éssers humans.

Quan algú viatge a un país llunyà i hi passa un temps relativament llarg, a la tornada al seu país d'origen, acostuma a explicar als seus companys les experiències i vivències viscudes. Moltes conferències a locals de les ONG i centres parroquials tenen un denominador comú: hem anat a aportar quelcom a la gent d'aquell país, però a l'hora de la veritat som nosaltres els qui més hem rebut de la gent amb la qual hem conviscut. Sempre és molt més el que s'ha rebut que el que s'ha donat. D'altra banda si escoltem a les persones dels països visitats, les seves paraules són semblants, ells també viuen amb agraïment el que han rebut d'aquells que els han visitat. Un altre comentari coincident: no hem après res que nosaltres no coneguéssim; simplement ens han fet redescobrir valors que teníem adormits, amagats darrera la carcassa d'un afany materialista. Aquesta societat occidental ens ha instal·lat en uns valors que buiden de sentit la nostra vida i el contacte amb aquesta gent ens ha recordat el més simple elemental, aquells valors que ens fan viure la vida com el que som, éssers humans.

La globalització ha acabat d'arrodonir la nostra terra i ens ha portat fins a casa nostra aquestes cosmovisions que fins ara ens resultaven llunyanes en l'espai i en el temps. Estils de viure que fins i tot avui encara els qualifiquem com estranys, els trobem a les nostres ciutats i pobles de Catalunya. Però ara que estem junts, que vivim al mateix carrer, compartim la mateixa escola o treballem a la mateixa empresa, no sabem descobrir aquells valors, que quan anàvem a visitar els països d'origen de molts emigrants, ens interpel·laven

Garbellar els millors valors

El procés de globalització provoca molts fenòmens. En l'àmbit dels valors, la conseqüència més evident és que facilita enormement la penetració de valors occidentals en d'altres societats: en la mesura en què aquestes participen del sistema de mercat es veuen obligades a "comprar" també els valors occidentals, sovint a costa d'eliminar aquells que els han estat propis durant segles, aquells que els diferencien com a pobles. La presència d'un telèfon mòbil a Nigèria, per exemple, s'ha demostrat econòmicament molt útil pels agricultors de la zona, però pot significar també que incentivem els africans a sumar-se a la cultura de la pressa. Com que el Sud vol viure materialment bé com nosaltres, els països en vies de desenvolupament creuen també necessari importar la nostra manera de viure. Així, els centres comercials, cadenes de menjar ràpid, emissores de televisió, estrenes cinematogràfiques... s'hi han estès ràpidament, amb el risc de fagocitar la cultura, les tradicions, els trets identitaris del país. Però a banda d'això, també cal assenyalar que alguns d'aquests valors occidentals són extremadament importants per construir societats sanes: la democràcia, la noció que l'estat ha de d'assegurar uns mínims de sanitat i educació, el reconeixement del paper de la dona, els drets dels treballadors... Els països del Sud tenen el repte -difícil- d'importar només aquells valors que els convinguin, que els ajudin a construir el futur. Els del nord, per la seva banda, haurien d'aprofitar la globalització per recuperar alguns valors que potser hem anar oblidant les darrers dècades: la paciència, l'autèntica solidaritat fraternal o l'esperit familiar. Tots plegats, nord i sud, hem de garbellar quins són els valors més apropiats per a construir societats sanes. ■

[Els països del Sud han d'evitar copiar acríticament els valors del Nord, i aquests recuperar alguns valors que es mantenen encara al Sud]

i ens feien replantejar molts dels valors anomenats occidentals. Avui no volem conèixer el sentit de la vida del que viu al costat de casa nostra, quins són els seus valors referencials, com entén la vida, la mort, la família, l'amistat, la pau, la bellesa o la solidaritat. Qui sap si hem perdut la capacitat d'obertura als altres i la por a perdre quelcom ens fa oblidar la possibilitat d'enriquir-nos molt.

Els grans valors de la vida no són tan diferents entre els éssers humans, perquè tots tenim una base comú que és la nostra consciència. Quan som capaços de capbussar-nos en aquest espai i temps que som cadascú de nosaltres, veiem que les persones tenim unes necessitats molt semblants i que tots cerquem uns referents que ni són ni estan massa distanciats de les persones que ens envolten. Quan sortim de nosaltres mateixos per anar a l'encontre dels altres, quan la dimensió social ens porta a viure i conviure, és quan ens adonem que no es tracta de que jo deixi de ser el que sóc, ni que perdi els meus referents, sinó que sense por, aprofundeixi en el que és l'altre, un ésser humà igual que jo. La nostra sorpresa serà descobrir que els murals referencials que construïm no són gaire diferents, perquè malgrat els matisos de colors tenen

una gran base en comú: la consciència humana. Però si ens tanquem en nosaltres mateixos, en el meu jo, en el nosaltres, si vivim encastellats en els murs de les nostres seguretats cercant una mena de poció màgica que no existeix, podem esdevenir persones prepotents i els altres seran només uns folls perillousos.

La vida no és estàtica, està feta d'un gran dinamisme. I si tots sabem que el nostre univers està en continua expansió, no sé perquè ens ha d'estranyar que la vida dels éssers humans també participi d'aquest dinamisme. I de la mateixa manera que enviem aparells a l'espai per escoltar la gran explosió inicial, hem de penetrar al més profund del nostre ésser, de la nostra consciència, per sentir el ressò d'aquell Ésser, que ens ha donat l'ésser i que ens impulsa a cercar a l'altre, a tot altre, perquè ressoni encara amb més força vida i esdevingui més plena i humana.

Ben trobats els grans valors dels éssers humans, vinguin d'on vinguin, del racó del món que vulguin, perquè tots hem de construir un gran mural de valors, on tothom se senti representat, del qual ningú en quedi exclòs o pugui exercir-hi una posició de domini i monopoli. ■

PERÚ: l'autoodi dels autòctons i la pressió nordamericana

Dioses ha estat aquest novembre la pel·lícula de moda al Perú. Dirigida per Josué Méndez, el film retrata la societat peruana des de l'òptica de les altes esferes, de la nova classe rica que es va configurant. Una classe rica que -i aquest és el missatge de fons de la pel·lícula- no sap què fer-ne, de tants diners; per qui la possessió de tanta *plata*, que diuen aquí, acaba esdevenint un laberint d'impossible sortida i un autèntic malson. Una classe alta que desconeix la resta del país, també. En molts sentits *Dioses* serveix per fer una aproximació a la realitat peruana actual posant èmfasi en la divisió cada cop més acusada entre les classes adinerades i les classes baixes, per bé que mica en mica creix també una classe mitjana "a l'europea", amb notable poder econòmic. Entrellaçat amb aquest procés, està tenint lloc també un fenomen de substitució dels valors propis de la identitat peruana per altres de més moderns, suposadament més avançats, en la mesura en què aquestes capes de la població accedeixen a un més gran benestar.

Un exemple. Nit de l'1 de novembre, plaza de Armas d'Arequipa, capital del sud peruà. Homes de mitjana edat devots de la Virgen de los Milagros esperen la sortida de la imatge de la catedral, mentre desenes de nens i joves disfressats amb vestits típics de Halloween, la festa nordamericana relacionada amb la Castanyada, papallonegen davant seu. A les llibreries s'hi fan festes típicament adreçades als infants i aquests es passegen pels establiments comercials demanant caramels, com és tradició uns quants mils de quilòmetres més enllà. La barreja, vista amb ulls occidentals, és kafkiana. Els portants de la imatge de Crist vestits de lila, amb actitud més o menys devota, i els altres habillats amb tons negre representant el Zorro però també Superman, una fada màgica, un animaló... Els pares dels menuts, per

Un fotograma de la pel·lícula 'Dioses', un retrat sociològic de la classe alta del Perú actual, estrenada aquest novembre als cines del país andí.

si no n'hi hagués prou, es mostren entusiasmats a l'hora de fotografiar els nens i nenes vestits per l'ocasió. No sembla pas que hi hagi una gran preocupació per aquest procés de substitució - com a màxim de convivència- entre elements culturals d'altres països. Els únics que alerten de la invasió cultural nordamericana són un grup de fonamentalistes catòlics que adverteix als fidels: "A Déu no li agrada Halloween!", asseguren. Déu n'hi do, també. Quines coses a dir, ves a saber què li agrada i què no a Déu!

En tot cas: com s'explica aquesta poca resistència dels peruans als costums que venen de fora? El jesuïta Manuel Díaz Mateos, un espanyol que va arribar a aquestes contrades ara fa 52 anys, descriu el peruà com un poble que "aguanta" i "conformista". Amb aquesta mateixa idea coincideix Lourdes Encinas, una jove habitant de Lima que per estrany que sembli parla també català: "Es diu que comparats a altres pobles de la Regió Sudamericana, els peruans som una mica més tranquils... potser amb poca consciència de nosaltres mateixos i poca força al moment de lluitar pels nostres drets". A això, segons diverses fonts consultades, caldria sumar-hi un

PERÚ, AMÈRICA DEL SUD

El peruà, segons el jesuïta espanyol Manuel Díaz, és un poble que "aguanta" i que es conforma

HALLOWEEN A CUSCO. Pocs anys enrera aquesta imatge, corresponent a l'1 de novembre, hauria sorprès als propis peruans. Però ara disfressar-se per Halloween a Cusco és més habitual que no pel tradicional Carnestoltes.

alt grau d'autoodi per les cultures pròpies, aymara i quítxua: en tant que els pobles autòctons són econòmicament més pobres i culturalment menys avançats -en termes d'alfabetització, per exemple-, aquests són odiats per part de les classes altes i mitges de les zones urbanes, tal com queda clar també en diverses escenes de *Dioses*, la pel·lícula a què fèiem referència a l'inici: una noia, provinent del món rural i que passa d'amant a esposa d'un potentat de Lima, repudia la seva família i sobretot la seva àvia vestida a la forma tradicional, igual que fan molts peruans a la vida real.

Dies comptats per les cultures tradicionals

Així, les cultures tradicionals peruanes, precolumbines, tenen les de perdre en aquest procés globalitzador: la seva visió del món fortament religiosa, màgica, al contrari de la raó occidental amant sobretot de la ciència, està patint un procés de relleu evident que fa que calgui anar en llocs pràcticament remots per establir contacte amb aquests pobles, convertits en indígenes de reserves naturals. Els joves d'aquests pobles són els internautes més ferotges del món, volen tallar amb la cultura transmesa pels seus avantpassats

i ho fan abraçant el món virtual. Són, aquestes, cultures on, a priori, els drets de la dona estarien molt retallats en comparació amb les societats occidentals, tot i que els naturals de la zona volen veure en l'organització tradicional masculina un estadi de desenvolupament superior, més profund. En aquest sentit, Joaquim Montserrat es mostra contundent: "La cultura quítxua tracta la dona com una autèntica retardada". És la visió d'una persona que ha visitat el Perú en quatre ocasions ja que capitaneja l'Associació d'Amics del Bisbe Joan Godayol, amb diversos projectes de cooperació a la zona, i per tant coneix d'aprop el terreny. Montserrat parla sense embuts i recorda els tres manaments que els quítxues s'autoimposen de petits: "No siguis mentider, no siguis mandrós, no siguis lladre": "Els enumeren tan sovint perquè moltes vegades cauen en aquests errors", comenta el president dels Amics del Bisbe Godayol. "Arrastrem molt d'aquests tres

LA DADA

39 %

dels peruans es considerava el 2007 que vivia en situació de pobresa, gairebé deu punts menys que el 2004, quan la xifra sobrepassava el 48 per cent de la població. El creixement econòmic del país previst pel 2009 -tenint en compte que Perú també nota la crisi mundial- ea del 6,5 per cent. Ja hi ha qui parla del tigre peruà.

Interior d'un centre comercial a Arequipa, la segona ciutat peruana.

comportaments encara avui en dia, cosa que dificulta enormement la convivència entre els peruans", assenteix el jesuïta Manuel Díaz. "En el nostre país el fort s'aprofita del dèbil i la llei del més fort impera", comenta, després de lamentar el nivell de desigualtat existent en el si de la societat peruana. "Hem vist com en els últims anys ha augmentat la desconfiança, la improvitació i la informalitat. Hi ha massa coses que es roben o falsifiquen", lamenta aquest extremeny de naixement i peruà d'adopció. La construcció d'un estat de dret no està sent una tasca gens fàcil, malgrat que les autoritats cada cop semblen prendre amb més seriositat les recomanacions que els venen d'Occident i els fòrums internacionals.

Anar de 'shopping' al centre comercial

A Catalunya, l'assistència als centres comercials per a fer el que se'n diu *shopping* -matar el temps mentre es compra potser alguna cosa- és una pràctica d'oci que s'associa a les classes populars i baixes. No vesteix, per entendre'ns. Al Perú, en canvi, poder anar a un centre comercial és un luxe, de manera que a les zones urbanes s'ha convertit en un dels *hobbies* preferits dels joves i les famílies els caps de setmana. Es tracta d'emprovar-se primer un vestit de marca coneguda, consumir-hi després qualsevol menú de menjar ràpid i finalment visionar una pel·lícula en anglès, si pot ser. Aquesta és la forma que té

gran part de la població peruana de sentir-se integrada en un món de consum i plaers global i d'escapar, sovint, de la realitat trista i exasperant del seu país. Per cert que la importació de la cultura dels centres comercials ha fet també que alguns supermercats estiguin oberts 24 hores al dia i també en diumenge, com als Estats Units, una cosa realment sorprenent a casa nostra, on els horaris comercials encara van molt en consonància amb les necessitats dels venedors.

El Perú és així, contradictori. Per unes coses ultraliberal i per altres encara del segle XIX: valors com la disciplina, l'estudi, la constància, l'esforç i sobretot l'autoritat són fortament cultivats a l'escola, a vegades fins arribar a un to militarista propi d'una dictadura. Valors que segurament s'aniran promovent amb menys rigidesa conforma passen els dies.

Amb tot, aquell tòpic de que els habitants dels països pobres són en el fons més feliços que els dels desenvolupats sembla complir-se en el cas del Perú. Manuel Díaz parla dels peruans com un poble "acollidor, hospitalari, alegre, més alegre que a Europa, encara que aquí hi ha més dificultats: aquí estem contents amb un vas de cervesa i uns amics, per brindar amb ells". Díaz Mateos parla de la família i dels llaços que se'n generen com un valor important dels peruans. La força amb què celebren les diverses dates del calendari festiu dona prova d'això que dèiem. ■

Algunes botigues peruanes han adoptat l'estàndard internacional i obren també el diumenge, com als EUA

LA MOBILITAT. A Puerto Maldonado, a la zona de la selva, estat de Madre de Dios, és molt habitual trobar tres usuaris d'una mateixa motocicleta. L'índex d'accidents, com es pot imaginar, és altíssim i la falta de seguretat costa milers de víctimes cada any.

MÚSICA | MARIA SALICRÚ-MALTAS

Valors que viatgen amb la música: d'Amèrica a Europa

La música llatinoamericana ha influenciat a la nostra cultura? Sense cap mena de dubte, la resposta és afirmativa. Ja sigui a causa dels processos d'emigració o bé dels intercanvis comercials, ens han arribat diferents cultures musicals llatinoamericanes com la cubana (son i rumba), brasilera (samba), colombiana (reggaetón i diferents músiques ballables, com és el cas de la cumbia) i d'arreu de llatinoamèrica (folklores tradicionals) que podem escoltar a casa nostra gràcies a molts músics de carrer. Però sobretot, i amb més èmfasi des del que es coneix com a "cono sud" (Uruguai, Argentina i Xile), ens ha arribat molta música de protesta, que ha estat la que va influenciar força a certs sectors occidentals vinculats a la política a partir dels 60. Aquesta música de protesta va arribar a través dels cantautors i gràcies a algunes obres en què la gent es va sentir identificada com és el cas de la Cantata Santa Maria de Iquique (Xile) o bé de la Misa Campesina (Nicaragua). El cas dels cantautors i les cantautores és rellevant perquè algunes de les seves cançons han servit per protestes aquí, per exemple cançons de Daniel Viglietti (Uruguai), Violeta Parra i Víctor Jara (Xile), Silvio Rodríguez (Cuba) o bé de Mercedes Sosa (Argentina).

Però i viceversa? la música occidental ha influenciat a la seva cultura? La resposta també és afirmativa, però caldria diferenciar-ne dos períodes. Durant la llastimosa època colonial, els responsables i descendents van portar a llatinoamèrica les seves tradicions (cançons, danses, instruments). Possiblement va ser el moment que la guitarra va viatjar per l'oceà Atlàntic. Aquesta tradició castellana va influir i es va barrejar amb els folklores llatinoamericans existents provocant el naixement de subgèneres musicals molt interessants, com és el cas de la Marinera, una dansa peruana. El mateix podríem comentar del menjar o els instruments, com és el cas del naixement del charango. Després, ja més recentment i a causa dels mitjans de comunicació, s'han donat grans intercanvis de música comercial entre aquests països, sobretot del gènere pop-rock. Però també, a partir dels 60, van donar-se grans intercanvis entre cantautors. És el cas de Joan Manuel Serrat, un artista de la Nova Cançó que és molt popular a l'Argentina. Raimon, també del mateix fenomen musical, és un altre dels exemples, tot i que les seves cançons han arrelat més a l'Uruguai.

A través de la música, els valors d'una i altra societat han passat i continuen viatjant per l'oceà Atlàntic. ■

Maria Salicrú-Maltas és etnomusicòloga / maria.salicru@cllicenciats.cat

Entre Orient i Occident

Rafael Bueno

ÀSIA

El món està canviant, però això no és un gran descobriment, ja que aquesta constant sempre ha existit. La qüestió veritablement novedosa és la rapidesa amb què es produeixen els canvis i sobretot la imprevisibilitat dels mateixos.

Les relacions entre Orient i Occident no són una excepció a aquesta nova dinàmica, ja que sobren les dades i els vestigis de trobades que es remunten a molts segles passats i que han quedat reflexats en fets tan rellevants com que la plata dels romans que extreien d'Hispania finançava la ruta de la seda on avui es coneix com a Àsia Central, o els famosos "mantons" de Manila que abans d'acabar a Espanya unien Xina amb Filipines, o com un ambaixador madrileny, Ruy de Clavijo, marxava de la Cort del rei de Castella el 1403, per trobar-se amb el Gran Tamerlan a Samarcanda per fer una aliança contra l'Imperi Otomà. Més conegudes són, pot ser, els galeons de Manila i les seves rutes entre Manila-Acapulco i Cadiz, els quals ja eren percussors des del segle XVI del que posteriorment es coneixeria com a globalització.

Però, la novetat actual, són els fenòmens massius, quasi diaris, com el de la immigració, del camp a la ciutat en grans quantitats i, sobretot, d'Orient a Occident. Quina gran ciutat

europea no té un *chintown*? En quina ciutat no s'aprecia una tendència a la homogenització cultural? Els conceptes purament occidentals com el vestir, el menjar o com comportar-se s'han extès per tot el món i aquí, en el Llunyà Orient, com també es coneix Àsia, això no és una excepció.

La història ens demostra que durant 500 anys s'han aconseguit imposar uns valors econòmics i polítics a ambdós costats, a Orient i a Occident, i posteriorment també uns valors socials que ja ni ens preguntem per la seva ascendència o validesa.

Orient guanya Occident

De nou, la novetat d'aquest període d'incertesa que ens ha tocat viure és que cada vegada hi ha més veus que clamen que la balança d'equilibri entre una riba i una altra comença a girar dràsticament. I, és que, per primera vegada, Orient venç Occident amb les armes creades per aquest darrer.

El nou despertar econòmic d'Àsia, Japó primer i ara Xina i la Índia estant transformant aquest poder en influència política i militar, amb la qual cosa l'anomenada revolució industrial de l'occidentalització pot haver arribat al seu final com posa de manifest que la modernitat ja no sigui occidental, ni liberal o inclús ni democràtica, sinó que pot ser empenya per un capitalisme autoritari que països d'Orient, en concret Xina, intenten perpetuar dins de les seves pròpies fronteres i altres països poden agafar com a exemple.

En aquestes alçades de la història és innegable reconèixer que Occident ha canviat el món i no són pocs els que pensen i esperen que Orient faci el mateix en aquest període tan modelable de les relacions internacionals, però a diferència de la "benedicció" per part d'Orient de les idees i de les imposicions de venien des d'Occident pot ser que la reacció no sigui la mateixa per part d'Occident, cada vegada menys segur d'ell mateix i, sobretot, davant la por que no sigui capaç d'adaptar-se a aquests canvis als quals s'enfronta a l'actualitat i que el porten a no poder dominar el joc amb unes regles que ja no seran les seves.

Establiment McDonald's, a la Xina. Fa uns anys aquesta imatge era impensable.

Fins ara, no hi ha cap dubte que en el pla econòmic el despertar del Llunyà Orient, Àsia, i la seva re-emergència en l'escena internacional ha estat molt positiva i beneficiosa en aconseguir, com a mínim, treure de la pobresa extrema a cent milions de persones; serveix com a exemple mencionar les dues poblacions més poblades del planeta, Xina i Índia.

I és que, no solament Japó o els dragons asiàtics han aconseguit un espectacular creixement econòmic, sinó que altres països com Índia també estan demostrant com es pot evolucionar sense copiar al peu de la lletra models que a vegades no són exportables.

Lamentablement, Orient i Occident no tenen encara una idea comú sobre com és el món i potser el que és pitjor, com ha de ser i veient la deriva ideològica en la qual ens trobem tot sembla indicar que aquesta necessitat és cada vegada més gran.

Els problemes poden tenir un origen local, però les conseqüències són en molts casos globals, com veiem ara amb la crisi financera poden ser a escala mundial i de proporcions difícilment calculables a curt i a mitjà termini.

Una cosa sembla clara, quan les grans civilitzacions s'han

obert a l'exterior, tant a Àsia com a Europa, la transmissió del coneixement i la capacitat per compartir-lo ha estat beneficiosa en ambdues direccions, tant per l'emissor com pel receptor.

En el segle XXI

En aquest segle XXI, estem veient una tornada a la reobertura, gràcies a l'enorme desenvolupament de les tecnologies de la informació i la comunicació i aquest avenç servirà perquè puguem aprendre i interessar-nos per l' "altre" a nivells desconeguts fins fa relativament poc.

Cada vegada, tant a Àsia com a Europa o els Estats Units, són més les persones interessades en aprendre la complexa llengua xinesa. Catalunya és el segon lloc del món on més nens procedents de la Xina han estat adoptats. Fins i tot, els quaranta mil paquistanesos que viuen aquí han importat algunes tendències culturals, com el cinema indi, el seu veí

Lamentablement, Orient i Occident no tenen encara una idea comú sobre com és el món

Xina ja ha sobrepassat Estats Units en número de subscriptors de TV per cable i terminals de telèfon

rival, obrint al barri del Raval un cinema dedicat exclusivament a les pel·lícules Bollywood, una indústria que ja ha desbancat a la poderosa indústria cinematogràfica dels Estats Units si comparem els pressupostos que mouen.

Els cursos d'Ikebana o d'Haiku segueixen proliferant i el que succeeix a Birmània a la Premi Nobel de la Pau, Aung San Suu Kyi, importen suficient com per atorga-li el premi internacional de la Generalitat de Catalunya o que es facin manifestacions en contra de la situació que viu el Tibet.

Els viatges institucionals dels nostres polítics i dels seus també se succeeixen, moltes vegades precedits o barrejats entre homes i dones de negocis i cada vegada més turistes que visiten Àsia, com els desgraciadament atemptats de Bombai ens han posat de manifest o els fets ocorreguts a Tailàndia, on després d'una crisi política interna milers d'ells han quedat atrapatats en els aeroports a l'espera de ser repatriats.

És un exemple. L'any 2005, Xina va rebre 46 milions de visites (el quart país del món en arribades) i si tenim en compte Macao i Hong Kong, va ser el setè país que més va gastar en turisme emissor. Xina ja ha sobrepassat Estats Units en número de subscriptors de televisió per cable i terminals de telèfon. Només en els Estats Units hi ha més usuaris d'Internet a la Xina, però per poc temps, encara que la penetració de la xarxa encara està lluny d'arribar al punt dels països industrialitzats.

22valors

Hi ha a la Xina més nens aprenent anglès que als Estats Units. En el 2003, 117.000 joves xinesos estaven estudiant a l'estranger; més de set-cents mil ho van fer entre els anys 1978 i 2003, segons fonts del Ministeri d'Educació xinès, la majoria d'ells a Europa i als Estats Units. El número d'estudiants estrangers a la Xina va pujar de trenta mil el 1995 a més de cent mil el 2004, la major part d'ells procedents d'altres països asiàtics.

No obstant i malgrat aquesta nova tendència encara estem lluny a Occident de ser absorbits per la cultura i l'anomena't *soft power* oriental.

La porcellana, la seda i el te segueixen sent signe de distinció i de luxe, però comparteixen l'espai amb les grans marques europees. Però les pàgines d'internet més vistes a Àsia són les que provenen dels Estats Units i Europa i les llengües occidentals com l'anglès o el castellà dominen sense rival les desenes de milers de pàgines webs i blogs personals del món per gaudir d'un espai fronterer major.

El cinema i la literatura asiàtica estan cada vegada més inundant els nostres cinemes i llibreries, però encara estan lluny de fer ombra a la producció i distribució que es fa des d'aquí.

En definitiva, estem a l'inici d'una veritable revolució, on el món ja no només mira a l'Atlàntic sinó que s'ha girat cap el Pacífic i això només és el començament. De com ens adaptem des d'Occident a aquest canvi dependrà la nostra relació amb Orient. ■

Rafael Bueno és director de Conferències, Seminaris i Estudis de Casa Àsia.
Nota de l'autor: Les opinions expressades en aquest article representen l'autor i no a la institució a la qual formen part.

El cinema oriental

Fa un temps, el cinema asiàtic es limitava a tres o quatre noms: Akira Kurosawa, Kenji Mizoguchi, Yasujiro Ozu i Zhang Yimou. Eren els noms dels cineastes que arribaven a Europa per la via, de difusió limitada, dels grans festivals de cinema. Per als cinèfils, aquestes pel·lícules suposaven l'arribada d'aire fresc amb aromes exòtics. Per al gran públic, un cinema desconegut, tan difícil com pronunciar els noms dels seus directors o identificar els seus països de procedència. Però el cert és que, paral·lelament a la història del cinema occidental, l'Àsia Oriental ha desenvolupat una cinematografia pròpia tan rica i variada com la cultura i la societat d'aquesta part llunyana del món.

Internet ha permès en bona part trencar la gran muralla entre el públic occidental i les cinematografies xinesa, japonesa, coreana, tailandesa o de Hong Kong, que són, avui en dia, les que marquen tendència i defineixen el camí per on avança el cinema mundial.

Potser el gran públic pot pensar que és aliè a aquest nou ordre cinematogràfic mundial, però les pel·lícules de Hollywood –i també el cinema europeu– que arriben a les sales comercials reflexen entre línies la influència que li arriba d'Orient. Només cal pensar en les noves formes que està adoptant el cinema d'acció, més àgil i esteticista: per exemple, en el cinema de Quentin Tarantino, un dels directors més influenciats pel cinema oriental i sobretot pel d'acció de Hong Kong i els extravagants gèneres propis (de vegades força críptics també) del cinema japonès. O Martin Scorsese, el cineasta que des dels anys setanta ha estat pare i inspirador de joves realitzadors arreu del món, recorre ara Orient per renovar i enriquir les seves obres, amb l'exemple més evident de la seva multipremiada pel·lícula *Infiltrados*, que directament és un remake d'un èxitós thriller de Hong Kong.

El cinema de terror potser és el que millor ha reflectit aquest diàleg entre el cinema d'Orient i Occident, i les pel·lícules de fantasmes tecnològics sorgides principal-

Fotograma de 'Alucinaciones del mal', de Kurosawa.

ment a Japó (i després imitades també a Corea del Sud i Tailàndia) han obtingut una bona resposta a casa nostra. El món globalitzat i el món tecnificat, amb les pors que això suscita, són el tema central d'aquest cinema que té en pel·lícules com *Ringu*, de Hideo Nakata, o *Kairo*, de Kiyoshi Kurosawa els seus grans referents. El cas de Corea del Sud és digne d'atenció: sota la influència gens dissimulada del cinema clàssic nordamericà, però també amb una aferrissada defensa de la producció local per part de l'administració, el país asiàtic ha sabut desenvolupar una indústria amb característiques i personalitat pròpia tant potent, que ha acabat ressonant a tot el món. I Hollywood es mira també aquest cinema ple de comèdies i melodrames “com els d'abans” per intentar trobar les idees que li permetin revifar.

I mentrestant, la Xina desperta com a gran potència i es presenta al món amb un gran anunci olímpic, i unes cerimònies d'inauguració i clausura dels Jocs de Beijing dirigides per un dels grans, Zhang Yimou, que fa dues dècades fugia del règim comunista i es refugiava amb les seves pel·lícules denúncia als grans festivals europeus. Ara, reconciliat amb les autoritats del seu país, fa servir el cinema espectacular i exòtic de la Xina (amb pel·lícules com *Hero* o *La casa de las dagas voladoras*) com una via d'entrada a una cultura que estat inaccessible durant mil·lennis. ■

El cinema de terror és el que millor ha reflectit aquest diàleg entre el cinema d'Orient i Occident

Judith Vives és periodista especialitzada en cinema espaisidor.blogspot.com

"La tele és el que ha menjat el coco"

SENEGAL, ÀFRICA

L'escolapi Paco de Haro acaba de tornar de l'Àfrica després de vint anys. Des de la seva arribada al continent, a mitjans de la dècada dels setanta, la vida al Senegal, país on ha treballat la majoria de temps, ha canviat molt. Ara els

senegalesos com tots els seus veïns d'altres estats del continent miren el nord i busquen vies enginyoses per travessar el mar i l'oceà cap a la terra promesa: Europa o Amèrica. Però, més enllà d'aquests desitjos anhelats per la misèria i les imatges que veuen a la televisió, en el cor de l'Àfrica bateguen valors que al vell continent perdem dia a dia.

PER MARIA COLL

Africa és un continent molt gran i complex, però per la seva experiència, creu que se'n poden extreure alguns valors que podrien considerar-se comunitaris?

Costa molt reconèixer valors generals africans, però en cas de Senegal hi ha certs valors que no crec que distin massa d'altres comunitats. La majoria d'aquests valors els descobrim a través de proverbis o frases fetes que té la llengua wolof, predominant a la zona.

Per exemple...

Hi ha un proverbi, que és un dels més repetits allà, que traduït literalment diu: "A poc a poc s'atrapa el mico a la selva". A casa nostra pot ser diríem: "De mica en mica s'omple la pica". En el cas de la frase africana, però, a part de la lentitud comporta molts elements més: avisa de la importància de fer les coses a poc a poc, però al mateix temps fer-les "despert", amb atenció. I afegeix la necessitat de comportar-se sempre

"L'esperit de fraternitat africà s'ha pogut veure en els discursos d'Obama. El 'Yes, we can' ve de la col·lectivitat"

24valors

amb certa audàcia, risc i tenacitat. De fet, fins i tot, en el fons, aquesta frase, molt quotidiana al Senegal, planteja certa dosi de creativitat, ja que si no acabes agafant el mico fas el tonto.

Sorprenent.

Doncs n'hi ha d'altres. Hi ha un proverbi wolof que m'agrada molt que diu: "Qui té paciència somriu". En aquest cas ens parla de paciència i passivitat, dues coses diferents.

Precisament, alguns diuen que Àfrica no avança per aquest valor.

Sí, són passius i és un perill. Però cal tenir en compte que de somriures n'hi ha de molts tipus. Hi ha somriures irònics que es fan després d'observar i comprendre. Una cosa sí és certa, els ritmes a l'Àfrica són diferents. Ara bé, també és clar que la paciència ens falla més a nosaltres que a ells.

El sentiment de comunitat també és molt important a l'Àfrica, oi?

Sí, i aquest sentiment va molt lligat al valor de la solidaritat. Sobre solidaritat hi ha diversos proverbis populars en wolof que en parlen. Un, traduït, diu: "L'home és la medicina de l'home". Explica la capacitat que tenim tots d'ajudar els altres. I un altre: "Allò que un pot fer sol perquè no ho fa amb un altre". I aquesta solidaritat es complementa amb la fraternitat. L'esperit de fraternitat africà s'ha pogut veure en els discursos de Barack Obama. El "Yes, we can" (Nosaltres podem) parla no des de la individualitat, sinó des de la col·lectivitat. Ell és conscient que no està sol. Bé, de proverbis sobre els valors de l'Àfrica n'hi ha molts... i alguns compartits amb els europeus.

I, doncs, per què, precisament, tants proverbis?

Els proverbis són fonamentals perquè la cultura africana encara avui pràcticament és oral.

Quins d'aquests valors estan desapareixent amb la globalització?

Els mitjans de comunicació, especialment la televisió, ha estat la principal via amb què s'ha "menjat el coco" dels africans. Només cal veure els nous lemes que actualment circulen entre els ciutadans: "Barça guala barsah" (Barcelona o morir). Al

“Els valors han de prevaler sobre la globalització i els sistemes d'aquesta; hem d'educar l'home de la ciència per a poder construir la societat del futur”.

Lech Walesa, president de Polònia entre 1990-1995 i Premi Nobel de la Pau (1983)

“Una regla de conducta és moral quan es pot universalitzar sense contradicció”

Josep Maria Soler, abat de Montserrat.

“Una conseqüència de la post-modernitat xina, que és una anti-modernitat occidental, és el paper del nou o renovat nacionalisme xinès, que és, a la vegada, una resposta al buit de valors creat pel fracàs del model comunista”. **Seán Golden, autor de Multilateralismo versus unilateralismo en Asia: el peso internacional de los «valores asiáticos» (Edicions CIDOB)**

“Europa ha fet molt pels països africans, ens ha portat el cristianisme, ens ha ajudat amb generositat. Compartim molts valors i hi ha moltes coses que podem intercanviar, especialment els valors de la unitat familiar. Es tracta d'apropar-nos els uns als altres, de buscar el màxim desenvolupament, i necessitem que Europa retrobi els seus valors”.

Bernadette Eanyonyi Musundi, directora de Maendeleo Ya Wanawake Organization

per saber-ne més

- ◆ GOLDEN, Sean. *Multilateralismo versus unilateralismo en Asia: el peso internacional de los valores asiáticos*. Ed. Fundació CIDOB. Barcelona, 2004.
- ◆ FORDE, Darryl. *Mundos africanos: estudio sobre las ideas cosmológicas y los valores sociales de algunos pueblos de Africa*. Publicació FCE. México, 1975.
- ◆ HUANG, Tsui-ling. *Valores culturales predominantes en la traducción de marcas comerciales al chino*. 2002.
- ◆ QUERALTO, Ramon. *Ética, tecnología y valores en la sociedad global: el caballo de Troya al revés*. Ed. Tecnos. Madrid, 2003.
- ◆ ROVIRA; Bru. *Africas*. Editora RBA. Barcelona, 2006.
- ◆ *Valores en una sociedad plural*. Fundación para el análisis y los Estudios Sociales. Madrid, 1999.
- ◆ *Identidades y conflicto de valores: diversidad y mutación social en el Mediterráneo*. Ed. Icaria, Barcelona, 1997.
- ◆ *Mundos africanos: estudio sobre las ideas cosmológicas y los valores sociales de algunos pueblos de África*. Ed. FCE, Mèxic, 1975.
- ◆ KAM, Louie. *Los valores asiáticos y la internacionalización del confucianismo*. Ed. CIDOB. Barcelona, 2004.
- ◆ *Sólo un beso*. Dir. Ken Loach. Regne Unit, Alemanya i Espanya. 2004.
- ◆ *Quiero ser como Beckham*. Gurinder Chadha. Regne Unit. 2002.

SABIES QUE...

a Europa hi viuen 40.000 doctorats africans?

Les potències occidentals històricament han exprimit Àfrica, ho han fet materialment i humanament. Àfrica ha estat durant molts segles font de mà d'obra. Primer foren els esclaus i ara joves que fugen d'aquelles terres per assolir una vida millor al nord. Però no tots els immigrants arriben amb la maleta buida, alguns dins el cervell porten doctorats i títols universitaris.

Philip Emeagwal va marxar de Nigèria i mai va tornar. Va passar la infantesa en un camp de refugiats i va sofrir la Guerra de Biafra dels anys seixanta. Per distreure's feia els exercicis de matemàtiques que li posava el seu pare. Finalment va emigrar als Estats Units i, allà, anys més tard, va inventar una supercomputadora que va fer possible Internet. És un exemple clar de la fuga de cervells que ha patit durant anys Àfrica.

Segons l'Organització Internacional per les Migracions la fuga de cervells ha augmentat any rere any. En el cas d'Àfrica, per exemple, s'estima que entre 1960 i 1975 aproximament 27.000 africans altament qualificats van emigrar a països industrialitzats. Entre 1975 i 1984 en van ser 40.000. Però a partir de 1990, cada any van emigrar del continent 20.000 qualificats. D'aquests, el 35% mai van tornar.

No tots els cervells, però, fugen d'Àfrica. Àsia, i especialment, l'Índia és un altre focus de fuga de cervells. Vint milions d'indis viuen a l'estranger. La riquesa que generen tots ells és igual al 35 per cent del producte interior brut del país que els va educar, però de la riquesa que ells generen no se'n beneficien els milions

Aprendre informàtica de ben petits permet als nens indis somiar en un futur d'èxit als EUA.

de pobres que viuen en aquest país asiàtic.

Podríem trobar molts més exemples. Etiòpia va perdre la meitat dels patòlegs entre 1984 i 1996. Pakistan perd la meitat dels seus llicenciats cada any. Jamaica ha de generar cinc llicenciats perquè un es quedi a l'illa. Un seixanta per cent dels metges de Ghana van marxar del país a la dècada dels seixanta.

Aquesta fuga de cervells i la paradoxa que comporta durarà anys. Els experts asseguren que actualment viuen a Europa i als Estats Units 300.000 professionals africans, dels quals 40.000 tenen un doctorat. Però mentrestant, els governs africans gasten anualment 4.000 milions de dòlars per contractar professionals estrangers.

El 2016 Espanya necessitarà set mil metges cada any, però de les facultats només en surten quatre mil, per tant, molts arribaran d'Àfrica. Situació hipòcrita si tenim en compte que a l'Àfrica manquen metges i hospitals. Per això algunes entitats ja han sol·licitat a les Nacions Unides que els països occidentals paguin impostos per l'emigració d'africans qualificats. És una proposta a tenir en compte, però, superat el temps en què els occidentals pagàvem per la mà d'obra africana, potser resulta estrany torna a posar preu als homes. ■

Un seixanta per cent dels metges de Ghana van marxar del país als anys seixanta

El cos dels límits

Una de les exposicions més interessants que podrem veure aquesta temporada a Barcelona, sota el nom d'*El pa dels àngels*, correspon a un muntatge de la Galeria dels Uffizi de Florència que recull una sèrie de peces del seu fons relatives al misteri de la comunió o, millor dit, el de la transubstanciació, és a dir, el mite cristià de la conversió de dos elements quotidians dels àpats -el pa i el vi- en el cos i la sang de Crist. D'entrada ja hi ha dos incentius: un, el de poder contemplar peces de la galeria més genuïna del Renaixement, nodrida a partir de les col·leccions de la família Medici; dos, el fet estranyíssim avui a casa nostra que algú trobi que això de la transubstanciació tingui interès. Veurem com, en el fons, no és tan estrany.

No ho és per dues raons. La primera, més barroca que renaixentista, rau en la seducció que uns objectes senzills, gairebé banals, esdevinguin icones redemptores, símbols. I que, al voltant d'ells, es produeixi un reguitzell de sensacions humanes, algunes de quasi extraordinàries, com es representen: el doll de sang que omple calzes, les passions que apunten rere els claroscurs dels caravaggestes, la unitat del plaer i del dolor (copa amb claus de la creu, pells seductores amb carn moribunda, goig i pecat), de manera que ens posa en primer pla el límit humà. Límit que només pot traspassar l'experiència de glorificació posterior a la unitat amb Crist. La unitat entre allò de més absolut i gran amb el més petit i limitat és la clau de l'experiència cristiana, que recull tan bé el Barroc, és a dir, la resposta catòlica a l'envit de la Reforma protestant a l'home modern.

La segona raó que rescata l'actualitat del misteri de la transubstanciació és en la reivindicació del cos. No probablement com s'entenia a la cosmovisió jueva del segle I, on per 'cos' o 'carn' s'entenia 'realitat', de manera que *encarnar* voldria dir *fer realitat*. Em refereixo al cos clàssic que, després del seu blasme medieval, retorna al Renaixement com a mesura de totes les coses. El cos humà, vull dir, aquell en qui -de fet- es transforma un tros de pa (amb Crist) o un tros de fang (amb Adam) o un tros de mico (amb Darwin). Convindreu amb mi que l'exaltació del cos és un dels signes d'identitat de la cultura actual, de manera que entendrem molt bé quin és l'interès dels pintors que volen identificar-lo amb el misteri. En ell s'hi produeixen totes les coses, en ell convergeix la vida i des d'ell expliquem què passa. Limitat, sí, però l'únic camp de batalla de l'experiència. La representació del Crucificat - l'Apol·lo cristià- permet un conjunt de lectures impressionants sobre l'experiència humana representada en aquests quadres.

En fi, una exposició com la bona gimnàstica, al servei del cos i dels seus límits. ■

la fitxa

El pa dels àngels. Col·leccions de la Galeria dels Uffizi. De Botticelli a Luca Giordano, oberta fins el 2 de febrer al Caixaforum (Av. Marquès de Comillas, 6-8, Barcelona)

Ramon Bassas escriu regularment sobre art al seu bloc ramonbassas.blogspot.com

La representació del Crucificat permet un conjunt de lectures impressionants sobre l'experiència humana

Luca Giordano. *Pujada al Calvari*, 1685-1686:

'Els nois d'història'

Els nois d'història, obra de teatre que es pot veure aquests dies al renovat teatre Goya de Barcelona, engloba els ingredients necessaris per ser un èxit de cartellera: il·lusió i empena d'una colla d'actors joves, experiència i bona direcció d'un grup d'actors veterans, entre ells destaca Josep Maria Pou, i un text excel·lent que obra l'espectador a la reflexió sobre les contradiccions del sistema educatiu.

Els nois d'història és un dels millors textos d'Allan Bennett, una comèdia divertida però també amb escenes amb gran sentiment sobre el valor i la importància de l'educació. Un text profund i brillant, commovedor i reflexiu que atrapa l'espectador, tant com per perdonar el final, un xic massa ensucrat.

L'obra se situa en una escola anglesa d'educació secundària, on un grup de joves de perfil molt diversos es preparen per als exàmens d'ingrés a Oxford i Cambridge. Els joves reben classes de tres professors: un veterà amb estil propi i excèntric, una professora acadèmica i un mestre novell. Aquesta situació permet a l'autor qüestionar si l'educació s'entén com un camí cap a l'èxit o com un camí cap al coneixement i la maduresa vital.

La seva estrena a Londres l'any 2004 va causar sensa-

Un moment de l'obra, amb Josep Maria Pou (centre). De seguida va recollir diversos premis. Aquí ha tingut bona acollida i sobretot han sorprès els actors joves que omplen l'escenari. Alguns d'ells, com Nao Albert tenien experiència televisiva, però els altres han estat escollits a través d'un càsting fet amb precisió. El repte no era fàcil, però veient els resultats només es pot felicitar per la tria i per la feina ben feta. ■

la fitxa

Els nois d'història. **Director:** Josep Maria Pou. **Actors:** Josep Maria Pou, Maife Gil; Josep Minguell, Nao Albert, Jordi Andújar, Javier Beltran, Oriol Casals... Teatre Goya. De gira a partir de l'abril del 2009. Entrades: Teleentrades.

Maria Coll és codirectora de 'Valors'

No és una novel·la de terror

Pel títol del llibre hom podria pensar que es tracta d'una novel·la de terror. Res més lluny d'això. El llibre que presentem tracta de Déu. Però més que tractar de Déu en sí, a la manera d'un tractat de teologia, el llibre tracta del llenguatge que els humans hem forjat sobre Déu i és aquest llenguatge el que ha entrat en crisi més que no pas la realitat mateixa de Déu.

De tot això i molt més és del que parla Lluís Duch, un monjo de Montserrat poc conegut en comparació al molt que ha escrit. Pensador poc mediàtic, ben al revés que d'altres de casa nostra. Duch pensa que la filosofia, la metafísica i alguna manera de fer teologia ens han fet anar a parar a un concepte de Déu que és més una dada metafísica i per tant manipulable que no pas que no pas un Déu encarnat en la vida i en la història capaça de significar quelcom per a la persona humana. Es

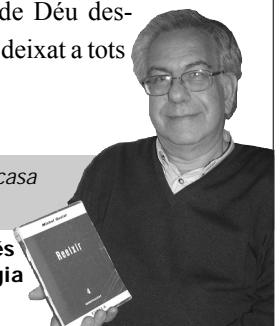
queixa de la moderna idolatria que ha erigit nous idols que s'han convertit en substituïts de Déu.

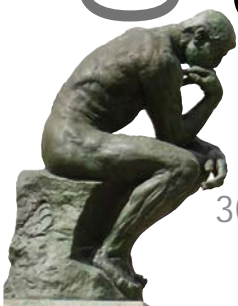
L'autor defuig un tractament academicista del tema de Déu i és això que fa el llibre atractiu per a tota mena de persones interessades en el tema. I el punt àlgid del llibre arriba –al meu entendre– quan Duch planteja la possibilitat d'un llenguatge sobre Déu després d'Auschwitz. Duch afronta el repte amb tot el coratge del món: És possible continuar parlant de Déu després de l'impacte que ens ha deixat a tots el pes d'aquella barbàrie? ■

la fitxa

DUCH, Lluís. *Un extraño en nuestra casa* (Herder). 506 pàgines, 35 euros.

Josep Maria Solà és especialista en teologia

Transferència

En les relacions interpersonals transferim de manera més o menys conscient sentiments d'atracció, repulsió, amor, odi, indiferència... Les passions de la nostra ànima embolcallen els vincles socials que establim. Llaços afectius intensos, automàtics i inevitables es posen en joc en tot tipus de relacions: amoroses, professionals, jeràrquiques... Si bé en la vida quotidiana no hi ha consciència o anàlisi del fenomen, cal assenyalar que és en el llenguatge, el vehicle per on es desplacen aquestes passions. Per això, quan parlem, més enllà del fet comunicatiu -sempre plegat de malentesos-, transferim alguna cosa que molt té a veure amb la resposta inconscient donada al malestar originari davant la demanda de l'Altre. Trans-ferim, desplacem... significants, paraules, identificacions inconscients a un Altre.

Les modalitats de vinculació als altres que realitzem -no es tracta d'una qüestió de formes, perquè aquestes poden semblar exquisites- amaguen la canalització de diferents formes de gaudi i agressivitat. Transferència que en el fons remet a què, qui parla... mana i ordena, col·locant a l'altre en lloc d'objecte inconscient.

Les grans veritats en les relacions humanes es desplacen a través de la mentida que suporten determinats nivells de discurs, -i que sovint endolceix i fa suportable la relació amb els semblants- i que més enllà del seu valor d'informació, d'enunciació, .. de la qüestió concreta que es tracti, apunta a donar testimoni de l'organització subjectiva de l'individu i el motor que ens impulsa en l'afany de fer llaç social, no sempre tan altruista i generós com pot semblar.

Parlar, adreçar-se als altres és aprendre a parlar bé. Aquest parlar bé no fa referència al de la bona educació, el de la política, el del saber... faria referència a aquell que ens permet respectar el nostre desig i existència singular i diferenciada. ■

Les passions de la
nostra ànima embolcallen
els vincles socials
que establim

Joaquim Trenchs és psicòleg
/ jtrenchs@copc.cat

10

DEIXA'T PERDRE PER... | Eulàlia Puigderrajols

la Cavalcada de Reis

JOSÉ RAMON ALONSO

Quant les festes ja estan a punt d'acabar-se i les rebaixes de gener són a la rebotiga tenim la nit de Reis amb la Cavalcada prèvia, que és per no perdre-se-la.

Els carrers del centre s'omplen com en les grans diades. I de cop i volta, sense saber com ni d'on, sorgeix una rua de cotxes, carrosses, i altres vehicles innombrables que configuren el comitè de recepció de Ses Majestats. Ja sé que tot aquesta nit de carnaval nadalenc és una amalgama de cartró-pedra, disfresses, comerç, política, organització del trànsit, hores extres dels botiguers, paquets i paquets... Què m'heu de dir? Però, com sempre, m'ho he mirat des d'un altre punt de vista.

Certament, algunes entitats si que tenen un aparador gratuït tot acompanyant als Reis en la seva passejada, cal però saber que molts d'aquells figurants faran hores extres, aquella nit i l'endemà, per fer arribar la presència dels Tres Mags als que més ho necessiten: ancians, menuts hospitalitzats, malalts en general, etc.

També podem fer, tot aguantant el fanalet que el nostre nét ja s'ha cansat de portar, un exercici d'observació del poder que tenen els infants. Tant en l'aspecte positiu, de fer-nos entendre, pel caràcter d'ingenuïtat, puresa, bondat que

La carta al Reis hauria de ser llarga d'agraïments pel que tenim i peticions com silenci i temps per fruit

sempre han manifestat els menuts, com en els aspectes menys lloables: en algunes llars els han convertit en petits dictadors, on tot i tothom gira al seu inexistent criteri.

És una nit amb barreja de sentiments i d'emocions, on la màgia estaria en adonar-nos que la carta al Reis hauria de ser llarga d'agraïments pel que tenim i també llarga de peticions com: d'estones de silenci, de passejades a la vora del mar, de postes de sol i xerrades amb els amics, de no viure esclaus del temps ni del rellotge, sopars amb sobretaules fins a la matinada i dinars amb tota la família sense crits ni presses. Feina bona i abundant per tots amb bones condicions de treball, i un llarg etcètera. De coses que no es compren ni es venen. ■

Eulàlia Puigderrajols és mestra / eulaliapi@gmail.com

minuts de silenci per escoltar el Nadal

- 24 de desembre a les 7 de la tarda
- Plaça de Santa Anna de Mataró
- Convoca: Associació Cultural Valors i ACO Maresme

PETITES COSES | Ramon Salicrú

No als comentaris racistes

Diumenge, 9 del vespre, Riera de Mataró. Veig, davant meu, un home que baixa tranquil·lament, passejant el seu gos que porta lligat, amb una cadena. Pel seu costat, puja una parella amb un nen petit, i el gos, inoportú, aborda la criatura. El nen es posa a plorar. El seu pare acusa al propietari de l'animal de manca de vigilància i, després d' un petit enfrontament, l'amo del gos demana correctes excuses al pare del nen per l' ensurt que el gos en qüestió ha provocat al seu fill.

Passats uns moments... veig que els pares de la criatura continuen remugant. En apropar-me jo – tafaner- els pregunto què és el que ha succeït i la mare de la criatura m'etziba un comentari despectiu vers l'amo del gos: "Era un *moro* de merda. Que se'n vagi a la seva terra!". Sorprenent i lamentable. Però ben verídic. Després de demanar-li que no donés més importància a l' incident i –ho he de reconèixer- sense dir-li ni un mot sobre el seu comentari clarament ofensiu vers l'home magrebí... enfilo novament Riera amunt.

L'incident no hauria tingut el més mínim fons ni la més mínima transcendència si els seus actors haguessin estat... de la mateixa nacionalitat o si haguessin tingut exactament el mateix color de pell !. Però heus aquí que era un "moro" i com a tal havia de ser objecte de menyspreu. En arribar a casa, a la televisió sento a dir casualment que l'elecció d' Obama, ha estat clarament una victòria particular contra el racisme, al seu país, als Estats Units. Jo, minuts abans, tot pujant per la Riera, m' havia deixat perdre absurdament l'oportunitat de col·laborar en la victòria definitiva contra el racisme a la meva ciutat. En demano excuses. ■

Ramon Salicrú és mestre / rsalicru@cllicenciats.com

La mare m'etziba un comentari despectiu vers l'amo del gos: 'Era un moro de merda'

CULTURA DE PAU | Xavier Garí

Comerç Just, consum responsable

La responsabilitat és un valor important per a construir un món en pau i amb justícia. L'entorn econòmic mundial, cada vegada més condemnat per la manca d'aquest valor, es basa massa sovint en la motivació d'un desenfrèn en el consum; el nostres governs rics demanen irresponsablement que, per superar la crisi (causada per un impulsiu consum en tots els nivells, també els borsaris), els ciutadans consumim més. Tot i així, són paulatinament més les veus que demanen una desacceleració de la producció, per rebaixar l'alt índex de consum que les societats occidentals desenvolupem, i que condemnen les economies dels pobres i el medi ambient del planeta. En unes dates que conviden, exageradament, a consumir sense gaires límits, és important adonar-se'n que cal també buscar unes noves relacions comercials entre les diferents regions del món, i on els benestants no imposin, com a compradors, els preus dels productes als venedors, que a sobre són els empobrits. Se'n acudiria un dia anar a comprar un cotxe i posar (o imposar) nosaltres el preu al venedor? Seria impensable! Com és possible, doncs, que els nostres països del Nord sí que ho facin amb el cafè, amb la fusta o amb els metalls, per posar exemples, en detriment de les poblacions d'aquests països venedors, que cada dia s'empobreixen més a costa d'aquesta pràctica egoïsta. Cal, sens dubte, un nou consum per

Ara que ve Nadal cal demostrar, que també en el consum construïm una Cultura de Pau

orientar la responsabilitat d'aquest cap a un comerç just entre les parts, on sigui la igualtat i l'acord el que marqui les relacions comercials. Ara que ve Nadal és moment de demostrar, amb actes concrets, que també en el consum construïm una Cultura de Pau. ■

Xavier Garí és investigador en Cultura de Pau
www.culturadepau.org / xavier.gari@culturadepau.org

ACCIÓ DIRECTA |
Josep Àngel Colomés

L'Agenda Llatinoamericana 2009

Pere Casaldàliga torna amb força en la contraportada de l'agenda llatinoamericana. Hi fa afirmacions com aquesta: es tracta de revisar, d'aprendre del passat, d'actualitzar, de no conformar-se i, per això mateix, de viure avui i aquí, localment i globalment, la sempre nova Utopia.

L'agenda és el lloc on apuntem les activitats a fer. L'agenda llatinoamericana és una miqueta més que tot això. És un espai de reflexió agosarat i molt complet. Ens permet palpar el dia a dia mundial. Ens convida a pensar i repensar actituds. Ens emplaça a fer algun pas cap a l'estació "justícia".

El lema de l'agenda 2009 és *Cap a un nou socialisme. La utopia continua*. De socialisme se'n parla i molt. Per exemple, Frei Betto, des de Brasil, ens diu que "en les seves experiències reals (el socialisme) no ha sabut posar sobre la taula la qüestió de la llibertat individual i corporativa". L'intent del socialisme, doncs, no va reeixir i va viure de contradiccions. Es recorda el cas de Rússia, país pioner en la conquesta de l'espai, sense tanmateix aconseguir oferir a la població béns de consum elementals de qualitat. Frei Betto acaba així la

seva aportació: "A cadascú segons les seves necessitats; de cadascú, segons les seves possibilitats" ha de dirigir la construcció d'un fu-

tur socialista en què el projecte comunitari sigui, de fet, la condició de realització i felicitat personal i familiar".

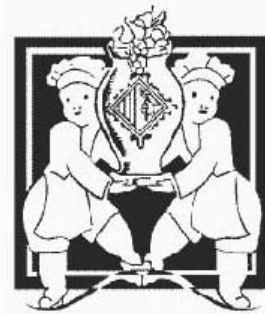
L'agenda, doncs, té un to constructiu i positiu, però no té pèls a la llengua en la cerca d'alliberar els marginats del seu estat de marginació. L'agenda llatinoamericana és el llibre llatinoamericà més difós cada any dins i fora del continent. Per alguna cosa serà. Cristianisme, socialisme, utopia. Tres mots que s'uneixen en aquesta agenda. ■

**Josep Àngel Colomés és llicenciat
en Filologia Catalana
josepangelcolomes.blogspot.com**

L'agenda té un to
positiu però no pèls a
la llengua en la cerca
d'alliberar els marginats

FINQUES POUS

C/ Pujol, 20 - MATARÓ - Tel. 93 790 39 45
www.finquespous.com

MIRACLE

Pâtisserie - Xarcuteria

Menjars per Emportar

Servei de Càtering

La Riera, 35 MATARÓ
Telfs. 93 7901054 / 93 7904443 Fax 93 7960626

www.miracle.es · www.maspujol.com

L'ALTRA CARA DE LA CIÈNCIA |
Joan Basagaña, Laia Bassaganyas i Núria Radó

Enganxats

Fa uns dies era notícia que el Ministeri de Sanitat començarà l'any 2009 els assajos clínics per estudiar un fàrmac que anul·li els efectes estimulants de la cocaïna per tal que els pacients en rebutgin el consum. Algú no més rebutja el consum d'alguna cosa quan aquesta no li provoca l'efecte esperat. I, normalment, els consumidors de cocaïna obtenen d'aquesta substància una resposta plaent immediata, consistent en una pujada d'autoestima i de confiança en un mateix, així com un estat de gran loquacitat i d'excitació extrema.

Però aquests efectes duren poc temps, mai més d'una hora. Després apareix una gran sensació d'ansietat per rebre una altra dosi. I així, l'individu es torna susceptible de convertir-se en un addicte a la cocaïna.

De fet, l'addicció no és una cosa tan estranya al món natural: s'ha observat que els elefants s'intoxiquen repetidament a causa de menjar fruits fermentats. I que, en captivitat, aquests elefants accepten l'alcohol i se'l beuen sovint quan, per exemple, se'ls redueix l'espai vital (una situació que els provoca condicions d'estrès). A més, també s'ha vist que els babuïns en llibertat consumeixen tabac, i les vaques, els rens, i els conills mengen bolets que provoquen intoxicacions. Aquestes observacions suggereixen que la propensió al consum de drogues, i, fins i tot, a l'addicció, està molt més estès entre els animals del que es pensava fa pocs anys.

Més de dotze milions d'europaus admeten haver consumit alguna vegada cocaïna

Però tornem a la cocaïna, la segona droga il·legal més consumida a la Unió Europea; més de dotze milions d'europaus n'han consumit alguna vegada. La cocaïna és un

alcaloide obtingut de les fulles de l'arbust *Erythroxylum coca*, planta autòctona de l'Amèrica del Sud. Malgrat que quan aquestes fulles són mastegades o preses en infusió no cau-

sen cap problema, quan es modifiquen científicament apareixen les substàncies que provoquen l'addicció, com són la pols de cocaïna o els cristalls de crack.

Aquesta cocaïna manipulada és un agonista dopaminèrgic indirecte. Això vol dir que actua unint-se amb una alta afinitat als

PENSAR LES NOVES TECNOLOGIES | Marc de Sant

Facebook no pa

No es tracta d'una moda sinó del que ja podríem anomenar tot un fenomen social. Facebook és una xarxa de xarxes, on s'hi pot fer coneixences i es pot recuperar amics oblidats pel temps o la distància.

Un dels trets que fa atractiva l'eina és la seva simplicitat de funcionament; és a dir, només cal que t'hi enregistri's i amb una fotografia i unes petites descripcions sobre el teu perfil ja ets present en aquest nou univers virtual. L'altre fet rellevant és que la comunitat ja ha arribat a una massa crítica important a tot el món —amb més de cent

milions d'usuaris- i això pot produir la sensació que “no ser-hi” sigui més costós que haver-s'hi donat d'alta i participar-hi de tant en tant. Val a dir que d'uns mesos ençà Facebook se'ns ha fet encara més

L'arbust *Erythroxylum coca*, del qual es fa la coca i la cocaïna.

transportadors de la dopamina que tenim al nostre cervell. La dopamina és un neurotransmissor (una molècula que circula per les neurones) responsable de controlar l'activitat motora, les emocions i els sentiments de plaer, entre d'altres funcions.

Quan algú consumeix cocaïna, aquesta arriba al cervell i, en unir-se als transportadors de la dopamina, impedeix que aquests puguin dur a terme la seva funció, cosa que provoca una acumulació de dopamina. Aquest excés de dopamina

s'uneix als seus receptors i provoca els efectes plaents del consum de cocaïna.

Per altra banda, no hi ha dubte que el consum de cocaïna és absolutament nociu per a la nostra salut, ja que pot provocar danys en el cervell i en el cor, crisis epilèptiques, infarts, hemorràgies internes, arítmies, etc. La millor manera d'impedir l'aparició d'aquests efectes és evitar el consum de la droga. Això és el que pretén fer aquest nou fàrmac: que els pacients cocaïnòmans no sentin res quan consumeixin cocaïna. D'aquesta manera, no tindran cap interès a obtenir una substància que no els provoca cap reacció. ■

Núria Radó és biòloga
nuria.rado@gmail.com
laltracaradelaciencia.bloc.cat

Pedro

ra de créixer

proper gràcies a l'adopció de la nostra llengua pròpia, el català; tot un plus en aquests dies que corren.

I és que Facebook té un dinamisme molt elevat. Hi ha qui es dedica a desenvolupar-hi aplicacions més o menys enginyoses i divertides. Hi ha qui ho aprofita per fer-se defensor radical de causes tan nobles i justes com variades, hi ha qui hi fa el seu anunci o ens comunica que s'ha fet fan d'un tal "Boris" que encara no sé qui és però que deu ser molt conegut a casa seva, o qui ens convida a anar a actes culturals

Facebook és una xarxa de xarxes, on s'hi pot fer coneixences i recuperar amics oblidats

Valors també ha obert pàgina al Facebook com a forma per generar comunitat. Podeu accedir-hi clicant "Valors" al buscador del Facebook.

de la ciutat, un parell o tres de cops per setmana. Com tot, pot arribar a ser una mica estressant, i també cal aprendre a dosificar-ho.

L'eina també s'ha demostrat com un mitjà privilegiat per allò que en diuen "selecció de personal" i no és d'extranyar donat que en aquest entorn les persones ens acostumem a mostrar bastant tal com som, amb

les nostres neures, defectes i virtuts. És un espai virtual de llibertat, que alhora també planteja alguns reptes pel que fa al dret de la privacitat. Tanmateix, davant del dubte jo recomano llançar-s'hi i provar-ho, crec que l'experiència s'ho val, i que se'n poden extreure algunes lliçons i pràctiques ben interessants.

Anima't, si encara no hi ets. Ens trobem al Facebook! ■

Marc de San Pedro és graduat social i màster en Societat del Coneixement / marcdesanpedronline.blogspot.com

Holanda o Països Baixos

per Joaquim Amargant

Maastricht és la porta d'entrada a Holanda, sobretot ara que pots volar-hi amb Ryanair per zero euros (25 amb taxes). El seu nom va començar a sonar el 1992, quan s'hi va fer la cimera que va consagrar la moneda única, l'euro. Maastricht està encaixonada entre Bèlgica i l'estat alemany de Renània-Wesfàlia. Durant anys s'ha disputat amb Nimega ser la ciutat més antiga d'Holanda. El dia que hi arribem l'ambient era gris i gelat, sobretot quan travessem el riu Mosa, que parteix la població. A la ciutat antiga, amb carrers de vianants, hi ha moltes botigues que abaixen la persiana quan es fa fosc. La bicicleta és el transport habitual de la gent.

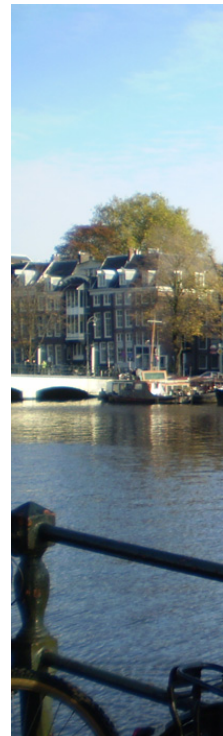
Amb el tren anem en direcció Rotterdam, però com que s'ha de fer transbord a Eindhoven aprofitem per veure la ciutat. És un lloc estrany; edificis molt moderns, barrejats amb esglésies i catedrals gòtiques. Explicació: durant l'ocupació alemanya a la Segona Guerra Mundial, els aliats varen bombardejar la ciutat i tots els edificis antics van quedar enrunats. Rotterdam, la ciutat d'Erasmus, on hi ha la Universitat que du el seu nom. Li passa com a Eindhoven, s'hi barregen antigor i modernitat, i també va patir les bombes aliades. La ciutat és molt bonica: a prop del port hi ha uns canals amb les típiques cases holandeses i els seus vaixells de pesca. Rotterdam és la ciutat dels Països Baixos on he vist més gent de color i d'altres procedències, sobretot àrabs i asiàtics. Malgrat que fa molt de temps que hi viuen, fan vida a part; no es barregen gaire amb la població autòctona.

Els Països Baixos són dels més densament poblats del món; setze milions d'habitants per 41.000 quilòmetres quadrats. Van ser una gran potència marítima, al segle XVII, malgrat la guerra que durant vuitanta anys els va enfrontar amb Castella. El país va ser molt ric i el nivell de vida de la població va ser molt alt, fins i tot pel que fa a les classes socials més baixes. I és que durant molt anys, constituïts com a república, els Països Baixos van desenvolupar una burgesia molt poderosa i emprenedora. Això es pot comprovar visitant Amsterdam, la capital. Les seves cases van començar a edificar-se al costat dels canals i la ciutat es va anar estenent per la plana fins arribar a ser una de les més grans d'Europa.

Amsterdam, la ciutat dels canals, és francament molt bonica i val la pena passejar-hi, malgrat els carrers estan sempre plens de gent, sobretot al centre. També és la ciutat dels museus, el principal, el Rijks Museum, on hi ha una bona mostra de la pintura holandesa. Fent un recorregut per les sales és possible fer un seguiment per mitjà de les pintures de la història de la ciutat i del país. Són importants el Stedelijk Museum dedicat a l'art modern, el Museu Rembrandt i la casa de Rembrandt. Al Museu Van Gogh es famós perquè hi han exposades les millors obres del pintor. El lloc que també atreu molts visitants és la casa d'Anna Frank, la nena jueva nascuda a Frankfurt i refugiada juntament amb la seva família aquí per fugir dels nazis i que es va amagar durant tres anys en aquesta casa. Van ser descoberts al 1944 i portats a un camp d'extermini, on va morir. A Amsterdam no s'ha de deixar perdre l'ambient de la Plaça Dam amb el seu famós Ajuntament, del 1655, i també del Nieuw-Markt, al cor de la ciutat. ■

El país va desenvolupar una burgesia molt poderosa, generant un alt nivell de vida en general

fem la maleta

Imatge típica d'un dels canals que singularitzen la capital holandesa, Amsterdam.

atura't-hi un minut...

La mobilitat d'Amsterdam

Amsterdam és la ciutat dels canals i les bicicletes. Hi viuen 750 mil persones; al seu entorn, un milió i mig. Diuen que cada dia circulen per la ciutat set-centes mil persones amb bicicleta, i que n'hi ha uns set milions. De fet, arreu hi ha bicicletes. El curiós és que fent bon temps, plovent o fent vent, els pares o les mares porten els nens petits dalt de la bicicleta o asseguts al davant. Els nens i joves van a l'escola amb bicicleta, no pas amb moto com a casa nostra. El que em va cridar més l'atenció és que a la sortida d'un concert de piano a l'Òpera -d'un concertista català, precisament- la gent agafava el tramvia i d'altres la bicicleta. Un bon exemple. ■

la fitxa

Pressupost: 300 euros durant sis dies (avió 25 euros, tren 80 e, allotjament 100 e, menjar 50 e i varis: 45 e).

Joaquim Amargant escriu sobre viatges cada mes a 'Valors' / quimamargant@terra.es

set

avet

Campmany, 25-31. Mataró.
Telf. 93 790 59 02.
WWW.avet.es

**SABONS, DETERGENTS
I PRODUCTES DE NETEJA**

**LES MARQUES DE QUALITAT
AL SEU SERVEI**

Qüestions de química

Text
Marina G. Bufí

Il·lustració
Javier García

hi havia una vegada...

Dedicat a M.B.R.

Vaig decidir anar a visitar la Marta. Era callada, però de mirada profunda. Una mirada d'un verd vergonyós i esquiava que mirava amb ànims de consolar. Tenia uns cabells negres de rinxol tímid que li queien a banda i banda de la cara, amagant-la encara més rere d'aquell seu silenci d'immensitat. Era seca i sembla que, últimament, la vida l'havia aprimada encara més. Ja se sap, diria la meua àvia, els núvols treuen la gana (tot i que a mi sempre me l'han portada). De totes maneres, vestida amb la prosaica bata blanca, se li dissimulaven força els cantells del cos. No tenia unes faccions excessivament dures, però tampoc una cara flonja i rosada. Era de posat més aviat callat, seriós.

Jo no sé si sempre havia estat així. Malgrat el que pugui semblar, a la Marta no la coneixia. I ella tampoc a mi. Sol passar en aquests casos... hi passa tanta gent pel despatx de la Marta! Potser, de petita, havia estat una criatura de galtes rosades i mirada resplendent; de rialla ampla i sorollosa; de parlar incessant i cançoner. Potser. Però, com ja us he dit, bo i viure a la mateixa població, jo no la coneixia, i tot el que havia creuat amb ella fins llavors havia estat una salutació en un restaurant sorollós. Ja se sap, aquests de poble saludem sense saber del cert a qui ni per què.

De totes maneres, el dia que la vaig anar a veure, ella m'escoltava amb un mig somriure tendre, mentre feia un gargot en un paper amb la seva mà esquerra. Em va semblar descobrir que les paraules no eren el seu fort. I això em va crear una –potser falsa– empatia envers ella perquè a mi, sovint, les paraules,

se m'encallen entre cap i coll, i semblen no tenir esma per alliberar-se gola enfora, cap al món. O potser és que se m'emboquen tant al pensament que ni trobar el camí de la gola poden!

Bo i l'exigüitat de paraules mútua, amb la Marta vàrem estar parlant una bona estona de la vida, del seu anar i del seu venir; d'aquells secrets que de vegades ets incapaç de confessar-te a tu mateix o d'aquelles pors que, pensades fredament, fan riure. La vida... Ella seguia mirant-me amb els seus ulls verd vergonyós, com qui t'allarga la mà per passar un riu. Va articular algun consell, però amb aquella poca fe de qui sap que entre la teoria i la pràctica hi ha tot un univers, un univers ple de forats negres.

Al cap d'una estona em vaig aixecar. La Marta no em va pas transmetre cap mena de neguit respecte l'estona que m'havia dedicat, però el neguit que ella no em va transmetre, me'l vaig crear jo mateix, així que vaig decidir marxar, tot i que m'hagués pogut passar el dia sencer parlant amb ella.

Parlant, parlant no vaig recordar-me de preguntar-li els meus dubtes, que al cap i a la fi eren els motius pels quals l'havia anat a veure. Hauré de buscar algun llibre de química que m'aclareixi els interrogants. Malgrat tot, he descobert que darrere la bata blanca de la Dra. Bartra hi ha una persona... una persona que, si mai em té a classe, espero que sigui prou humana per entendre que, com les paraules, la química no és el meu fort i m'és fàcil equivocar-m'hi. ■

Marina G. Bufí és llicenciada en Biologia i en Ciències Ambientals

Ella em seguia mirant amb els seus ulls verd vergonyós, com qui t'allarga la mà per passar un riu

Ells també parlen de...

valors

www.valors.org

